

Res Claritatis MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XI., číslo 24

21. 12. 2014 / neprodejné

Z OBSAHU	Poselství naděje pro Evropu. Promluva papeže Františka (2. část)	04
	Pohled na liturgii: Posvátná komunikace	07
	Otřesná fakta o juvenilní justici. Rozhovor s MUDr. Jitkou Chalánkovou	09
	Moderní encyklika proti modernismu (Vánoční příloha)	I–VIII

TRADICE OTCŮ

Z traktátu „Proti bludným naukám“ od svatého biskupa Ireneje (kolem 130–200)

Slávou člověka je Bůh; Bůh pak ukazuje svou činnost a veškerou svou moudrost a sílu na člověku. Jako lékař se osvědčuje na nemocných, tak i Bůh se projevuje na lidech. Proto také říká Pavel: *Bůh dopustil, že všichni upadli do nevěry, aby všem prokázal milosrdenství. Je to míněno vzhledem k člověku, který se provinil neposlušností vůči Bohu a ztratil nesmrtelnost, potom byl omilostněn a prostřednictvím Božího Syna se mu dostalo adoptivního synovství. [...]*

Boží Syn vzal na sebe tělo, jako mají hříšní lidé, aby tak zavrhl hřích a jako už zavržený ho odstranil z těla. Pobízel člověka, aby se mu připodobnil, učinil ho *napodobitelem* Boha, svěřil mu Otcovy zásady vedoucí k patření na Boha a obdařil ho schopností důvěrně poznávat Otce. On, Boží Slovo, přebýval v člověku a stal se *Synem člověka*, aby podle Otcova přání navykl člověka přijímat Boha a Boha přebývat v člověku.

Proto jako *znamení* naší spásy *dal sám Pán* toho, jenž je narozen z Panny, Emanuel – to je „Bůh s námi“. Neboť Bůh sám přinesl lidem spásu, poněvadž sami ze sebe možnost spásy neměli. Proto Pavel, když mluví o slabosti člověka, říká: *Jsem si vědom, že v mém těle dobro nesídlí.* Tím naznačil, že dobrodiní naší spásy nepochází z nás, nýbrž z Boha. A dále říká: *Já nešťastný člověk, kdo mě vysvobodil od těla, propadlého této smrti? Nato uvádí vysvoboditele: milost Ježíše Krista, našeho Pána.*

V tom smyslu praví také Izaiáš: *Posilněte skleslé ruce, ochablá kolena upevněte! Malomyslným řekněte: Vzmuzte se, nebojte se! Hle, Bůh váš přináší odvetu, odplatu božskou! On sám přijde a spasí vás.* To proto, že nikoli vlastními silami, nýbrž Božím přispěním jsme měli být spaseni.

Theotokos, Hagia Sofia. Foto: Flickr, emily michelle photography (CC BY-NC-ND 2.0)

Je zde někdo více...

Jak „přitáhnout“ nové věřící? Tím, že Církev bude šikovná. Bude mít lepší „pí-ár“, biskupové se budou ke všem veřejným záležitostem správně a pro většinu obyvatelstva přijatelně, to znamená v populistickém duchu vyjadřovat. Církevní mluvčí budou pohotovější, preláci méně tuční, jejich prsteny méně brilantové a vaky peněz, kterých se nedočkavě chápou, budou méně nadité. Církev má v národě velmi špatnou pověst a tu je třeba vylepšovat, lidem vše trpělivě vysvětlovat a oni potom budou na Církev lépe pohlížet. Na rozdíl od svého předchůdce se umí papež František lépe usmívat do kamery. Třeba zrovna to může být dobrý, i když nezasloužený začátek.

Ale přivedou všechna tato opatření ke Kristu? Stanou se lidé především díky nim jeho následovníky? Je sympatická Církev opravdu tak přímou a samozřej-

mou cestou k němu? Tato mentalita se u nás v Církvi zahnízdila, a je to bohužel mentalita tohoto světa. Církev se tak má stát firmou, která šikovně prodává své výrobky, protože je umí zabalit do líbivých obalů. Kristus však nesliboval popularitu, nýbrž nenávisť tohoto světa. Ta mívá bohužel i tuto podobu: „No, ta Církev je sice strašná, ale ten (či onen), který v médiích tak skvěle vystupuje, toho bych bral. Kdyby ta Církev byla jako on, uvěřil bych.“

Luther všemožně přeháněl, avšak v jednom nepřehnal. V Církvi má smysl pouze to, co skutečně vede ke Kristu, „was Christum treibet“. Hezky to vyjádřil také jeden z koncilových otců: „Bylo by pozdě, kdyby se lidé ptali na Boha, a Církev již nebyla schopna jim ho dát.“ Problém je v tom, že různé umně vymyšlené formy tolik vzývané preevangelizace

Dokončení na str. 2

Papež František a cařihradský patriarcha Bartoloměj I.
Foto: saltandlighttv.org

Papež František v Turecku

Ve dnech 28.–30. listopadu 2014 vykonal papež František apoštolskou cestu do Turecka. Jeho pouť se nesla v ekumenickém a mezináboženském duchu. První den zamířil do Anky, kde se setkal s prezidentem Erdoganem. Navštívil zde také vládní úřad pro náboženské záležitosti a setkal se s představiteli muslimské obce.

Druhý den se přesunul do Istanbulu. Zde zavítal do chrámu Hagia Sofia a navštívil Modrou mešitu, kde se setkal s Velkým muftím Rahmim Yarou. Zde také zazněla Františkova výzva: „Boha musíme milovat... Nestačí ho jen chválit a velebit, ale musíme jej milovat.“

Dále papež slavil mši svatou v katolické katedrále Svatého Ducha. V homilii podal výklad o věrnosti Církve Duchu Svatému. „Když my chceme vytvořit jednotu podle svých lidských plánů, navodíme uniformitu a homologizaci. Necháme-li se však vést Duchem, nevstoupí bohatství, rozmanitost a různost nikdy do konfliktu, protože on nás podněcuje žít rozmanitost ve společenství Církve,“ řekl mimo jiné.

Poslední den své návštěvy se Svatý otec v patriarchálním kostele sv. Jiří účastnil byzantské liturgie ze svátku svatého Ondřeje, zakladatele konstantinopolské církve. Po bohoslužbě František a cařihradský patriarcha Bartoloměj I. podepsali společnou deklaraci, která potvrdila přání obou náboženských představitelů překonat překážky, které rozdělují obě jejich církve. Zároveň odsoudili hrozivou situaci křesťanů na Blízkém východě, kteří čelí masovému pronásledování. Oba požádali o zřetelnou odpověď ze strany mezinárodního společenství. „Vyzýváme muslimy a křesťany, aby společně pracovali v zájmu spravedlnosti, míru a respektu pro důstojnost a práva každého člověka,“ stojí v prohlášení. Právě probíhající konflikty prý ukazují, jak důležitý je „konstruktivní dialog založený na vzájemné úctě a náklonnosti“. Konkrétně se František a Bartoloměj zmínili o situaci v Sýrii, v Iráku a na Ukrajině.

Podrobný popis papežovy cesty a záznamy jeho promluv najdete na internetových stránkách Rádia Vaticana.

TS ČBK, RaVat

Dokončení ze str. 1

a přibližování lidem se snaží zamlčet to hlavní, resp. Toho hlavního, o něhož v Církvi jde, a bez něhož nemá Církev smysl. Je to Kristus, který přinesl vykupitelskou obět, přislubuje odpuštění hříchů a věčný život. Komu jde opravdu o něho a chce se k němu přiblížit, toho „slupka“ Církve ani tolik nezajímá.

Pouliční evangelizace různých letničářských skupin jsou sice svojí formou dryáčnické, takže se nad nimi oprávněně pohoršujeme, avšak jdou alespoň rovnou k věci. Hřích, obět za hřích, spása a věčný život. My jsme spíše na ty hodnoty, tu kulturu, tu historii a takové to sympatické vyjadřování a vystupování, zkrátka získávání pro Církev. Dokonce i ta firma se však chová lépe, protože své výrobky nejen pěkně balí, nýbrž je také nezamlčuje. Automobilka přece nepropaguje své automobily tak, že „aby to nebylo na lidi pro začátek moc“, bude raději povídat o svých sofistikovaných výrobních linkách, vlídných zaměstnaneckých poměrech jejích pracovníků a promptních dodacích lhůtách. Řekne rovnou, že to, oč jde, je sám automobil, bez něhož nemá veškeré její snažení smysl.

Parafrázovat biblické výroky je sice nekorektní, ale snížme se pro jednou k tomu. Královna ze Sáby přišla vyslechnout Šalomounovu moudrost, ale „zde je více než Šalomoun“. A obdobně je zde také Někdo více než ten nezamlčovaný automobil.

P. Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., J.C.D., soudce metropolitního církevního soudu v Praze, docent církevního práva na TF JU v Českých Budějovicích, rektor kostela sv. Gabriela Praha-Smíchov

Probudte svět, píše papež zasvěceným osobám

První neděli adventní, 30. listopadu 2014, byl v celé Církvi zahájen Rok zasvěceného života, jenž potrvá až do slavnosti Uvedení Páně do chrámu, 2. února 2016. Při této příležitosti napsal papež František apoštolský list všem zasvěceným osobám. V listu je vybízí k prorockému životu, který má probudit svět, ale i k objevování jejich charismatu.

Prioritou těch, kdo zvláštním způsobem následují Krista, je být v současném světě proroky. „Očekávám od vás, že ,probudíte svět, neboť známkou zasvěceného života je prorocství. Jak jsem řekl generálním představeným, radikalita evangelia není jen věcí řeholníků: Požaduje se po všech. Řeholníci však následují Pána zvláštním způsobem, prorockým.“

V průběhu Roku zasvěceného života je také možné získat odpustky. Dekret, jímž se stanovuje, co je třeba vykonat pro získání daru odpustků při této příležitosti, je k dispozici na internetových stránkách TS ČBK.

TS ČBK

RC Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz nebo na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>. Zde se také můžete zaregistrovat, máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem. Periodikum je distribuováno zdarma a lze jej v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 24 Kč, což za rok činí 576 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

Západ ignoruje irácké křesťany, protože nepředstavují žádný ekonomický přínos

Představitel syrské katolické církve se ostře vyjádřil o západních vládách a obvinil je, že ignorují vážnost situace vysídlených křesťanů v Iráku, protože ti nepředstavují žádný ekonomický přínos. V rozhovoru, který poskytl mezinárodní charitativní organizaci Pomoc církvi v nouzi, patriarcha Antiochie a celého Východu Joseph III. Younan řekl, že západní svět v podstatě mlčí o situaci, jíž čelí křesťané v severním Iráku.

„Pokud jde o menšiny, nepoužívají tvůrci mezinárodní politiky žádné nástroje na pomoc těm, kteří nejsou dostatečně početní ani nemají bohatství, které by je činilo atraktivními. A nemáme žádnou ropu – proto tak říkajíc neposkytujeme žádnou ekonomickou výhodu,“ uvedl.

Tento duchovní přicestoval do „Francie a Evropy, aby nechal zaznít hlas těchto komunit, jež jsou pronásledovány, nuceny odejít do exilu a kvůli své křesťanské víře přišly úplně o všechno“. „Bohužel údajně ‚civilizovaný‘ západní svět k tomu mlčí,“ dodal. Uprchlíci žijí celé měsíce v lidsky neúnosné situaci – nemají vůbec nic. Začala zima a oni nedostávají pomoc od humanitárních organizací. Cítí se poníženi.

Patriarcha Younan zdůraznil, že tento region nemá prostředky na to, aby zajistil potřeby všech odhadovaných 140 000 křesťanů, kteří byli vysídleni, a poskytl jim bydlení, jídlo, lékařskou péči a vzdělání. Mnohé z těchto potřeb se snaží zajistit Krizový výbor katolických biskupů v Iráku, řekl. Kromě toho, že i nadále poskytuje potraviny a přístřeší, realizuje výbor za podpory řady katolických agentur a charitativních organizací v USA dlouhodobější projekty, včetně výstavby škol.

„Dnes musíme i nadále dodávat uprchlíkům důvěru a odvahu, naději, že se jednoho dne budou moci vrátit domů – ale tato vyhlídka se zdá být stále více a více nereálná, a právě to je důvodem velice špatné nálady,“ řekl.

„Potřebujeme, aby mezinárodní rodina států podnikla konkrétní kroky k zajištění spravedlnosti pro uprchlíky, aby se mohli vrátit do svých domovů,“ uzavřel. Syřských katolíků je asi 180–200 tisíc, žijí v Iráku, Sýrii a Libanonu. Za posledních 20 let nejméně stejný počet členů této komunity uprchl do dalších zemí.

Church in Need

Dokument České biskupské konference k liturgické hudbě

Na svém říjnovém zasedání biskupové schválili dokument s názvem: Soubor doporučení pro používání liturgické hudby při bohoslužbách, zvláště ve vztahu k mládeži. Text obsahuje první, obecnou část, a přílohy, které se věnují specifickému hudebnímu stylu, jež v posledních desetiletích využívají nejvíce mladí lidé.

Soubor doporučení je předložen jako inspirace pro všechny, kdo se do liturgického dění zapojují. Pojednává o zásadách výběru liturgické hudby a zpěvu, přináší pokyny pro tvorbu nové liturgické hudby a zmiňuje se též o duchovní hudbě v projevech lidové zbožnosti.

Druhou část dokumentu tvoří přílohy, v nichž jsou schváleny nástroje, melodie ordinárií a zpěvy k liturgickému používání.

Plenární zasedání ČBK schválilo k liturgickému používání zpěvníky Hosana dle pokynů, které tyto zpěvníky obsahují u každé písně, zpěvy z Taizé a další výběr z aktuálně používaných písní.

Dokument také hovoří o přípravě mladých interpretů a o schvalovacím procesu nově vznikající liturgické tvorby.

Dokument je k dispozici na internetových stránkách TS ČBK.

TS ČBK

Další zprávy najdete na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>.

Příští číslo RC Monitoru vyjde 18. ledna 2015.

SLOVO KNĚZE

Proroci Adventu – Izaiáš a po něm Jan Křtitel – shodně volají: „Připravte cestu Pánu, vyrovnejte mu stezky.“ Co tato výzva znamená? Co znamená ono „zasypaní údolí, srovnání hor a pahorků, narovnaní křivého a uhlazení hrbolatého“ (srov. Lk 3,4–5)?

Proroci měli zajisté na mysli pokání, obrácení a změnu života k lepšímu. Vybízeli k pokornému a kajícímu postoji před Bohem. My dnes v novozákonní době můžeme vidět plnější význam jejich Duchem inspirovaných výzev. Jsme voláni k tomu, abychom se dokonale smířili s Pánem, tj. abychom přijali svátost, kterou Pán Ježíš právě kvůli odpuštění hříchů a posílení vůle ustanovil. Advent je, podobně jako postní doba, obzvlášť příhodný pro svatou zpověď.

Není žádným tajemstvím, že se svátost smíření neteší velké oblibě. Věřící katolíci ji často různě odsouvají anebo se bojí ke zpovědi jít pro velikost svých hříchů. V Církvi jsou i oblasti, kde slavení této svátosti téměř ustalo. Někteří emancipovaní katolíci se tam domnívají, že už dosáhli stupně dostačující dokonalosti, že se smířovat s Bohem nemusejí a případně malé prohřešky si vyříkají s Bohem i bez účasti zpovědníka. Řekl bych, že je to nebezpečný postoj, hraničící s pýchou. Podobně na tom byli někteří saduceové a farizeové, kteří se přišli na Křtitele a potom i na Ježíše jen zdálky podívat. Obrácení a pomoc nepotřebovali...

Netřeba se svaté zpovědi lekat. Jako každá svátost, i svátost smíření je úžasným darem Božího milosrdenství. Je vždy novým a jedinečným setkáním s Pánem. Pán Ježíš nám při kněžském rozřešení dokonale odpouští všechny hříchy a osvobozuje nás pro dobrý život, stejně jako odpustil cizoložnici, celníku Zacheovi či ochrnutému na lehátku. Kdo by se nechtěl setkat s Ježíšem – Lékařem duše? Kdo by nechtěl být naplněn posvěcující milostí a přijmout i pomáhající milost pro boj s vlastními slabostmi? Pojďme tedy před Vánoci ke zpovědi, odřekněme se všech hříchů a zakusme radost dětí čistého srdce.

fr. Pavel Maria OP

*fr. Pavel M. Mayer OP,
rektor baziliky a strážce
hrobu svaté Zdislavy*

POSELSTVÍ NADĚJE PRO EVROPU

Promluva papeže Františka v Evropském parlamentu (2. část)

V druhé části své promluvy před poslanci Evropského parlamentu papež František popsal výzvy dnešní doby a nastínil, jak udržovat při životě demokracii v Evropě.

Právě počínaje nezbytností otevřít se transcendentnu chci stvrdit ústřední postavení člověka, který je jinak vydán na pospas chvilkovým módám a mocnostem. V tomto smyslu považuji za zásadní nejenom odkaz, kterým křesťanství v minulosti sociálně a kulturně formovalo tento kontinent, ale především přínos, který chce dávat jeho dnešku i v budoucnosti. Takovýto přínos není hrozbou pro laicitu států a pro nezávislost unijních institucí, nýbrž obohacením. Ukazují to ideály, které Unii od začátku formovaly, totiž mír, subsidiarita a vzájemná reciprocita, humanismus zaměřený na respektování důstojnosti člověka.

Ochota k dialogu

Rád bych proto znovu potvrdil ochotu Svatého stolce i katolické církve prostřednictvím Komise evropských biskupských konferencí (COMECE) udržovat prospěšný, otevřený a transparentní dialog s institucemi Evropské unie. Stejně tak jsem přesvědčen, že Evropa, která je s to docenit poklad svých vlastních náboženských kořenů a dovede se chopit tohoto bohatství a potenciálu, bude snáze imunní proti mnoha extremismům, které se šíří v dnešním světě také vinou myšlenkového vyprázdnění, jehož jsme svědky na takzvaném Západě. „Nikoli oslavování Boha, ale právě jeho zapomnění plodí násilí“ (Benedikt XVI., *Promluva k diplomatickému sboru*, 7. ledna 2013)

Nemůžeme zde nezpomenout na početné nespravedlnosti a pronásledování, jimiž jsou denně v různých částech světa postihovány náboženské menšiny, zejména křesťanské. Komunity i jednotlivé osoby jsou předmětem barbarského násilí, jsou vyháněny ze svých domovů a své vlasti, prodávány do otroctví, zabíjeny, jsou jim stínány hlavy, jsou křižovány

a zaživa upalovány za hanebného mlčení a spoluviny mnohých.

Jednota v různosti

Mottem Evropské unie je *Jednota v různosti*, avšak jednota není politická, ekonomická, kulturní či ideová uniformita. Každý autentický celek ve skutečnosti prožívá bohatost různosti, z níž se skládá: jako rodina, která je tím jednotnější, čím více každý z jejích členů může být beze strachu až do hloubi sebou samým. V tomto smyslu považuji Evropu za rodinu národů, které mohou vnímat unij-

Foto: Flickr, louisa_catlover (CC BY-NC-SA 2.0)

ní instituce jako blízké, pokud dovedou spojovat ideál kýžené jednoty s růzností, jež je každému vlastní, cenit si jednotlivých tradic, uvědomovat si svoji historii a svoje kořeny a osvobodit se od mnohých manipulací a fobií. Klást člověka do středu znamená především nechat jej, aby svobodně ukázal svoji tvář a svoji kreativitu na úrovni jednotlivce i národa.

Osobité zvláštnosti každého jsou na druhé straně bohatstvím v té míře, do jaké slouží všem. Je třeba stále pamatovat na architekturu vlastní Evropské unii, založené na principech solidarity a subsidiarity tak, aby převažovala vzájemná pomoc a mohlo se postupovat vpřed ve vzájemné důvěře.

V této dynamice jednoty–částecnosti vyvstává před vámi, dámy a pánové europoslanci, také požadavek chopit se záchovy demokracie evropských národů. Není před námi skryto, že homologační koncepce globalizace postihuje životnost demokratického zřízení a oslabuje bohatství plodného a konstruktivního kontrastu politických organizací a stran mezi sebou. Hrozí nám riziko, že budeme žít v království ideje, pouhého slova, obrazu, sofismatu... a nakonec zaměníme skutečnou demokracii za nový politický nominalismus. Udržovat při životě demokracii v Evropě si žádá vyhýbat se spoustě „globalizačních manýrů“ ředících realitu: andělskému purismu, totalitarismům relativity, antidějinným fundamentalismům, moralismům zbaveným dobra, intelektualismům postrádajícím rozvahu (srov. *Evangelii gaudium*, 231).

Výzvou nynějšího historického okamžiku je udržovat naživu realitu demokracií, předcházet tomu, aby jejich reálná síla, politický výraz národů byl odstraněn na nátlak nadnárodních, nikoli univerzálních zájmů, které demokracii oslabují a přeměňují na uniformní systémy sloužící neznámým impériím. Toto je výzva, před kterou vás dnes dějiny staví.

Výchova

Dát Evropě naději neznamena jenom uznání ústředního postavení člověka, ale zahrnuje také příznivý postoj vůči jeho talentům. Jde tedy o investování do něho a do prostředí, ve kterém se jeho talenty formují a přinášejí plody. První oblastí je určitě výchova, počínaje rodinou, základní buňkou a drahocenným prvkem každé společnosti. Jednotná, plodná a nerozlučná rodina v sobě nese zásadní prvky, jež dávají budoucnosti naději. Bez této kompaktnosti se staví na písku, což

má velmi závažné sociální konsekvence. Zdůraznění důležitosti rodiny na druhé straně nejenom pomáhá dávat vyhlídky a naději novým generacím, ale také mnoha starým lidem nuceným žít nezřídká v podmínkách samoty a opuštěnosti, protože teplo rodinného krbu už není s to je provázet a podporovat.

Kromě rodiny tu jsou výchovně-vzdělávací instituce: školy a univerzity. Výchova se nemůže omezovat na poskytování nějaké sumy technických poznatků, nýbrž musí favorizovat složitější proces růstu lidské osoby v její celistvosti. Mladí lidé dneška požadují, aby se jim dostalo adekvátní a úplné formace a mohli tak hledět do budoucna spíše s nadějí než rozčarovane. Velký je také kreativní potenciál Evropy v různých oblastech vědeckého bádání, z nichž některé dosud nebyly prozkoumány. Stačí pomyslet například na alternativní energetické zdroje, jejichž rozvoj by byl velmi prospěšný ochraně životního prostředí.

Ekologie

Evropa byla vždycky v první linii chvályhodného nasazení pro ekologii. Tato naše země vskutku potřebuje ustavičnou péči a pozornost a každý má svoji osobní odpovědnost v péči o stvoření, drahocenný dar, který Bůh vložil lidem do rukou. Na jedné straně to znamená, že příroda je nám k dispozici, můžeme se z ní těšit a dobře ji užívat, na druhé straně to však znamená, že nejsme jejími pány. Jsem opatrovníci, ale nikoli páni. Máme ji proto mít rádi a respektovat ji, ale místo toho, „naopak nechraníme stvoření, nerespektujeme a nepovažujeme jej za nezištný dar, o který se máme starat“ (*Generální audience*, 5. června 2013). Respektovat životní prostředí však znamená neomezovat se jenom na zabránění jeho znečišťování, ale také jej správně užívat. Mám na mysli zejména zemědělský sektor, který je určen k tomu, aby byl člověku oporou a skýtal mu obživu. Nelze tolerovat, že miliony lidí ve světě umírají hladu, zatímco tuny potravin jsou denně vyhazovány z našich stolů. Respektování přírody nám dále připomíná, že sám člověk je její zásadní součástí. Kromě ekologie životního prostředí je proto zapotřebí také ekologie člověka spočívající v respek-

tu k němu, na což jsem chtěl dnes poukázat v této promluvě k vám.

Práce

Druhá oblast, ve které kvetou talenty člověka, je práce. Je čas věnovat se politice zaměstnanosti, ale především je třeba vrátit důstojnost práci a zaručit také vhodné podmínky k jejímu vykonávání. Zahrnu-

Michelangelo Buonaroti: Pietà (1500)
Foto: Flickr, Storm Crypt (CC BY-NC-ND 2.0)

Nadešla hodina Evropy, která odvážně objímá svoji minulost a hledí s důvěrou ke své budoucnosti, aby žila plně a s nadějí svoji přítomnost.

je to v sobě na jedné straně objev nových způsobů spojení flexibility trhu a potřeby stability a jistoty pracovních perspektiv nezbytných k lidskému rozvoji pracujících; na druhé straně to znamená upřednostnit vhodný společenský kontext, který by nebyl zacílen na vykořisťování lidí, nýbrž zaručoval by prostřednictvím práce možnost založit rodinu a vychovávat děti.

Migrace

Stejně nezbytné je společně se vyrovnat s otázkou migrace. Nelze tolerovat, že se ze Středozevního moře stává velký hrbi-

tov! Na bárkách, které denně přistávají u evropských břehů, jsou muži a ženy, kteří potřebují přijetí a pomoc. Absence vzájemné pomoci uvnitř Evropské unie hrozí, že budou iniciována jednostranná řešení tohoto problému a bude favorizována otrocká práce a ustavičné sociální napětí. Evropa bude s to čelit problematice spojené s imigrací, pokud bude umět nabízet jasnou kulturní identitu a přijímat vhodná zákonná opatření, která budou současně chránit práva evropských občanů a zaručovat přijetí imigrantů; pokud bude umět přijmout korektní, odvážnou a konkrétní politiku, která pomůže zemím jejich původu v sociálně-politickém rozvoji a k překonání interních konfliktů, jež jsou hlavní příčinou tohoto fenoménu, a nikoli politiku zájmů, jimiž jsou tyto konflikty zvětšovány a živeny. Je nezbytné vypořádat se s příčinami a nejenom s účinky.

Dialog mezi státy

Vědomí vlastní identity je nezbytné také při cíleně vedeném dialogu se státy, které žádají o vstup a v budoucnu se chtějí stát součástí Unie. Myslím zejména na státy z oblasti Balkánu, pro které by členství v Unii mohlo být odpovědí na ideál míru v regionu, který v minulosti zakoušel konflikty. Vědomí vlastní identity je dále nezbytné ve vztazích se sousedními zeměmi, zejména těmi Středomořskými, z nichž mnohé trpí vnitřními konflikty a tlakem náboženského fundamentalismu a mezinárodního terorismu.

Duše Evropy

Vám zákonodárcům náleží úkol opatrovat a umožňovat růst evropské identity, aby občané znovu našli důvěru k unijním institucím a v projekt pokoje a přátelství, jež jsou jeho základem. „Čím více však roste moc lidí, tím více se rozšiřuje odpovědnost jak jednotlivců, tak společenských celků“ (*Gaudium et spes*, 34). Proto vás povzbuzuji, abyste se přičinili o to, že Evropa znovu objeví svoji dobrou duši.

Jeden anonymní autor ze 2. století napsal: „Křesťané reprezentují ve světě to, čím je duše v těle“ (*Srov. List Diognetovi*, 6). Úkolem duše je být oporou těla, být jeho vědomím a dějinnou pamětí. A Evropu pojí s křesťanstvím dvoutisícileté dějiny. Dějiny, které nebyly bez konfliktů,

omytlů a také hříchů, ale vždycky byly živeny touhou budovat skrze dobro. Vidíme to na kráse našich měst a ještě více na kráse rozmanitých děl charity a běžných staveb, jež jsou rozesety na tomto kontinentu. Tyto dějiny je z velké části třeba ještě napsat. Jsou naší přítomností a také budoucností. Jsou naší identitou. A Evropa má velice zapotřebí objevit svoji tvář, aby rostla podle ducha svých otců

zakladatelů v pokoji a svornosti, poněvadž sama dosud není bez konfliktů.

Drazí europoslanci, nadešla hodina pro společnou stavbu Evropy obíhající nikoli kolem ekonomie, nýbrž kolem posvátnosti člověka a nezcizitelných hodnot; Evropy, která odvážně objímá svoji minulost a hledí s důvěrou ke své budoucnosti, aby žila plně a s nadějí svoji přítomnost. Nadešla chvíle opustit ideu

ustrášené, do sebe shrbené Evropy a probudit Evropu, která bude protagonistkou, nositelkou věd, umění, hudby, lidských hodnot a také víry. Evropu, která si hledí člověka, brání jej a chrání; Evropu, která kráčí po bezpečné a zdravé zemi a je cenou oporou pro celé lidstvo. Děkuji.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Radio Vaticana
(Mezitimulky redakce, kráceno)*

ZÁRUKA DŮVĚRY A PRAVOVĚRNOSTI

„Všechno probíhalo *cum Petro et sub Petro*, tedy za přítomnosti papeže, který všem zaručuje svobodu a důvěru a garantuje pravověrnost,“ řekl minulou středu papež František, když z vlastní perspektivy popisoval synodu biskupů o rodině. Ano, přítomnost Petra a ještě více příslib, který dal Petrovi Pán Ježíš, pro nás musí být zárukou pravověrnosti a důvěry.

Minulou středu během generální audiece se papež ještě jednou vrátil k říjnovému setkání biskupů. Zahajoval tak nový cyklus katechezí, které se budou věnovat rodině a stanou se tak součástí reflexe mezi oběma synodami. Očekávám je s velkou nadějí. Věřím, že František připomene učení Církve o jednotlivých aspektech rodinného života, pevně zakotví synodní reflexi a rozptýlí zmatky, které se vynořovaly v posledních měsících.

Jedna věc mě však trápí. Jak velmi se liší papežův pohled na synodu od toho, čeho jsme byli svědky my jako novináři. Jak na středeční audienci, tak v rozhovoru, který před několika dny poskytl argentinskému deníku *La Nación*, obviňoval František novináře z vytváření nepravdivého obrazu synody. Média samozřejmě nejsou bez viny. Vždy se mohou provinít zjednodušováním nebo tendenční interpretací, zejména nejsou-li Církvi právě nakloněna. Tentokrát ovšem ani nejliberálnější média nemusela nic vymýšlet či přikrášlovat. Zmatek a někdy i vážné pohoršení totiž obstarávali sami účastníci synody. Vezměme si například

otázku homosexuálů. Papež tvrdí, že se o nich mluvilo výlučně v kontextu rodin, kde se objeví dítě s touto orientací. Otčové synody, kteří novináře seznamovali

Foto: Flickr, Catholic Church England and Wales
© Mazur/catholicnews.org.uk (CC BY-NC-SA 2.0)

Jako katolíci musíme věřit, že papežova přítomnost je pro nás zárukou důvěry a pravověrnosti, i kdyby Pán Bůh chtěl tuto naši víru vystavit zkoušce.

s tématy zasedání jak během oficiálních tiskových konferencí, tak v rozhovorech, se zdaleka neomezovali na tento kontext. Kardinál Schönborn mluvil o pozitivních aspektech homosexuálních párů, arcibiskup Bruno Forte, autor relace po prvním

týdnu zasedání, o obraně práv homosexuálních svazků, a kardinálové Kasper a Marx, kteří jsou považováni za nejbližší spolupracovníky tohoto pontifikátu, záhadně zdůrazňovali, že ve věci homosexuálů je potřeba jít kupředu, protože zůstává ještě mnoho práce. V tom spočívá skutečný problém. Novináři nemuseli nic vymýšlet nebo překrucovat.

Znepokojuje mě také jistá banalizace diskuse o přijímání pro rozvedené. Papež minulou středu ujišťoval, že žádný hlas na synodě nepochybně nerozlučitelnost manželství. Na jedné straně je to pravda, protože všichni na synodě jednomyslně ujišťovali, že nechtějí měnit učení. Na druhé straně ovšem celá diskuse o přijímání rozvedených se týkala právě nerozlučitelnosti. Právě o ní se diskutovalo, protože – podle oponentů řešení kardinála Kaspera – pokud rozvedeným bude stačit pokání k tomu, aby se mohli vrátit ke svátostem, legitimizujeme nový svazek, a z hlediska pastorační praxe tedy zpochybňujeme nerozlučitelnost.

Sečteno a podtrženo jako katolíci musíme věřit, že papežova přítomnost je pro nás zárukou důvěry a pravověrnosti, i kdyby Pán Bůh chtěl tuto naši víru vystavit zkoušce.

Krzysztof Bronk

*Krzysztof Bronk,
redaktor a publicista*

POHLED NA LITURGI

Posvátná komunikace

Dnes by podle mého soudu bylo třeba rozhodnout otázku související s hrozbou toho, co můžeme nazvat „imanentismem kultu“: zejména nebezpečí, že shromáždění věřících bude samo na sebe skrytě odkazovat v horizontálním, humanistickém světě. V současném „katolickém komunalismu“ bylo řečeno: „Liturgickou *Gemütlichkeit*, kolektivní vřelost, přátelskost, přívětivou pohostinnost si lze snadno splést se zdrojem a vrcholem víry.“¹ Nikoli bez souvislosti s tím je možnost, že se osoba kněze (nevyhnutelně jako předsedajícího, hlavního moderátora takovéto terapeutické podpůrné skupiny) stane hlavní součástí celého rituálu. Naneštěstí „nejživější kostel ve městě“ má málo společného se životem, o němž mluví evangelium.

Zbožštění humanity

Henri de Lubac napsal v díle *The Splendor of the Church*: „V současných vítaných snahách o to, abychom dospěli k celebraci liturgie, která je „kolektivnější“ a živější, by nic nebylo politováníhodnějšího než posedlost úspěchem, jehož dosahují některé světské slavnosti kombinací technických schopností a apelem na člověka na jeho nejnižší úrovni... „Jednomyslný život Církve“ neroste přirozeně; žije se skrze víru; naše jednota je plodem Kalvárie a plyne z toho, jak se na nás při mši vztahují zásluhy Kristova utrpení s vyhlídkou na naše konečné vykoupení.“²

De Lubac ve skutečnosti letmo spatřil děsivou možnost toho, že by Církev skrze špatně odhadnutou benevolenci mohla realizovat předpověď Augusta Comta,³ že katolicismus nalezne svůj definitivní konec v apoteóze humanity. Comte zjistil „rostoucí homogenost mezi uctívající a bytostmi, které se uctívají“, a předpověděl, že Církev významně přispěje k dlou-

Komunikace odehrávající se při bohoslužbě musí být otevřená vůči transcenci, musí respektovat a vyjadřovat, nikoli stírat rozdíl mezi konečným a nekonečným, mezi všedním a posvátným.

hému procesu imanentizace, který, jak doufal, skončí současnou eliminací Boha a zbožštěním člověka. Dogma o Vtělení, domníval se Comte, uvidí svůj konečný plod v eklesiologii, kde se Církev stane svátostí humanity, sama jedinou a jediné pravou Nejvyšší Bytostí.

Předání evangeliaře při jáhenském svěcení
Foto: Flickr, Lawrence OP (CC BY-NC-ND 2.0)

Dialog při bohoslužbě musí zohledňovat vnímavost člověka a zároveň odpovídat Božímu majestátu.

De Lubac komentuje: „Neměli bychom příliš rychle hlasitě protestovat, jako kdyby u nás nikdy neexistovalo žádné nebezpečí něčeho podobného... Žádný upřímný křesťan nezajde tak daleko, aby vyznával ‚sociologický panteismus‘, ale tím se neříká, že se každému vždy předem dostane dost účinné síly, jak v jeho

citových reakcích, tak v praktickém jednání, aby odolal současné tendenci absorbovat Boha do lidského společenství.“⁴

Otevřenost vůči transcenci

De Lubac připomíná Torquemadovu kritiku Basilejského koncilu za to, že svým příslušníkům dovolil poklekat při zpěvu článku Kréda týkajícího se Církve, a uzavírá, že posun v tom, co je centrem našeho zájmu, může být někdy příznakem oslabení doktríny a prázdnoty, která je mnohem vážnější než zřetelnější omyly. Já tvrdím, že soustředěnost na shromáždění a předsedajícího v současné eucharistické praxi je příkladem právě takového oslabení a prázdnoty, jež celebrace eucharistické modlitby *versus populum* naneštěstí podporuje.

Jestliže tedy naše bohoslužba potřebuje novou otevřenost vůči transcenci, neboli, abychom totéž vyjádřili zřetelněji křesťanským způsobem, je-li Boží sebeidentifikace v Ježíši Kristu tím, co má určovat bohoslužbu v jeho Jménu, nemělo by k tomu docházet primárně přímou exhortací, jež patří především ke kerygmatickému kázání a katechezi, ale specificky rituálními prostředky vlastními liturgii jako takové. A to bude zahrnovat nejen architektonické prostředí a postavení kněze a lidu vzhledem k oltáři v rámci tohoto prostředí, ale i *Gesamtkunstwerk* (jak by to možná nazval Richard Wagner) – celkovou uměleckou podobu – liturgie, jazyka a hudby.

Americký protestantský liturgista Paul Whitman Hoon ve své moudré a výrazně proti proudu jdoucí studii *The Integrity of Worship* upozorňuje: „I když si musíme vždy uvědomovat svody, jež pro liturgii představuje umění pro umění, je třeba uznat, že se člověk ochotněji zapojí do dialogu při bohoslužbě, když její po-

doba těší jeho vnímavost a zároveň odpovídá Božímu majestátu.⁴⁵

Posvátný jazyk

A v této souvislosti dodává: „Formy, které se na první pohled zdají urážet svou archaičností, mají často exemplární moc zaujmout nejhlubší podstatu člověka, kterou všední formy nemají.“⁴⁶ To, v čem je rozdíl, nás nutí zpozornět. George Kennedy ve své studii rétoriky rané křesťanské liturgie popsal něco, čemu říká „přitahování... k exotice jako k vlastnosti posvátného jazyka“. I když pro Augustina byla stará latinská Bible se svými nepřirozenými rytmy a podivnými metaforami jasně odrazující, a Kennedy poznamenává, že Augustina ke konverzi nepřivedla liturgie milánské církve, ale Ambrožovy alegorické výklady Písma v homiliích, jiní zjevně reagovali odlišně.

Kennedy tvrdí, že rozvoj liturgické sakrality s její vlastní mocí v Církvi začal již při přijetí Septuaginty. Jak píše: „Řeckým slovům se dávají neobvyklé významy, aby se přiblížila Židům; obraznost žalmů a proroků, i když do značné míry srozumitelná, přesahuje a napíná konvence řeckých metafor a výsledek se zdá být orientální, bizarní, ale také nadsvědčující božské inspiraci. Bůh nemusí nutně mluvit obyčejným jazykem a tento jazyk je snad jeho. Jazyk jak zakrývá, tak částečně odhaluje pravdy příliš velké na to, aby je člověk vyslovil přímo.“⁴⁷

A uzavírá upozorněním, že vlastnosti, které byly takto spojeny s inspirací textu Septuaginty, byly pak napodobovány v křesťanském kázání a modlitbě, které byly druhotnými šířiteli tohoto textu. Kennedy připomíná čtenářům, že vynikající znalkyně patristického jazyka Christine Mohrmannová popsala celou nejranější eucharistickou terminologii v řečtině jako „úmyslně izolovanou od jazyka všedního života“, a sarkasticky poznamenává, že „moderní liturgisté, kteří by v nejranější celebraci eucharistie rádi viděli ‚setkání kolem kuchyňského stolu‘, pro to určitě nenajdou podporu ve svědectví [této] rané terminologie.“⁴⁸ Jazyk liturgie je samozřejmě lidský, ale přesto způsoby komunikace zaměřeny k tomu, aby přesahoval běžné lidské představy o tom, jak se jazyk smysluplně používá.

Zde je argument buď pro zachování jinak neobvyklého sakrálního jazyka (latina, církevní slovanština, předmoderní řečtina), nebo pro udržení relativně archaické a vznešené verze národního jazyka, který by se odlišoval od sekulárního užívání jazyka. Dr. R. H. Richens,

Čtení evangelia. Foto: Flickr, diocal (CC BY-NC-SA 2.0)

Jazyk liturgie je samozřejmě lidský, ale přesto způsoby komunikace zaměřeny k tomu, aby přesahoval běžné lidské představy.

botanik a hudebník z Cambridge, který založil Sdružení pro latinskou liturgii, má na mysli obě tyto možnosti, ale netají se zaujatostí pro první z nich (v každém případě v místních církvích primárně zvažovaných evropské civilizaci), když píše:

„Tendence vyzdvihovat úlohu prosté komunikace při zacházení s posvátnými texty je velice nebezpečná, neboť tak snadno vede k fatálně mylnému názoru,

že teď jsou božská tajemství vysvětlena. To je předposlední stupeň k jejich odúvodnění, k představě, že božské a lidské chápání mají stejnou podstatu, a tedy nakonec ke smazání propasti mezi nekonečným a konečným. Z toho docela logicky vyplývá ateismus. Jednou z neúčinnějších protivah této tendence je používání posvátného jazyka, v němž nám slova při sdělování svého poselství připomínají nekonečnost bytosti, která je za nimi. Sotva je nutno dodávat, že sakrální jazyky starodávných liturgií... měly tuto vlastnost posvátnosti ve významné míře.“⁴⁹

Slovo „posvátný“ je obtížné, ale můžeme ho parafrázovat jako „prodchnutý náboženskou vážností“. Pokud jde o národní jazyk, bylo dobře řečeno například o Cranmerově Všeobecném vyznání ke svatému přijímání, které samo o sobě záviselo na latinském originálu, že „člověk nemusí být dobrý herec, aby najednou odhalil jeho smysl a jeho vážnost.“¹⁰

Aidan Nichols OP

z knihy *Looking at the Liturgy: A Critical View of Its Contemporary Form*

Přeložila Lucie Cekotová

(Redakčně upraveno, mezititulky redakce)

vydal Ignatius Press

<http://www.ignatius.com>

Fr. Aidan Nichols OP (*1948), dominikánský kněz a teolog, působil na univerzitách v Oxfordu, Edinburghu, Cambridge a na Angelicu v Římě

Poznámky

¹ T. Day, *Where Have You Gone, Michelangelo? The Loss of Soul in Catholic Culture* (New York 1993), 107.

² H. de Lubac SJ, *The Splendor of the Church* (San Francisco 1986), 155–156.

³ Auguste Comte (1798–1857), francouzský matematik a filozof, zakladatel pozitivismu, jeden ze zakladatelů sociologie (pozn. překl.).

⁴ Tamtéž, 226–227.

⁵ Hoon, *Integrity of Worship*, 41.

⁶ Tamtéž, 42.

⁷ G. Kennedy, „The Rhetoric of the Early Christian Liturgy“, in *Language and the Worship of the Church*, ed. D. Jasper a R. C. D. Jasper (London 1990), 36.

⁸ Tamtéž, 37; srov. Ch. Mohrmann, *Liturgical Latin, Its Origins and Character* (Washington 1957), 25–26.

⁹ R. H. Richens, „Latin Liturgy and Christian Credibility“, in *A Voice for All Time: Essays on the Liturgy of the Catholic Church since the Second Vatican Council*, ed. C. Francis a M. Lynch (Bristol 1994), 133.

¹⁰ P. Mack, „Rhetoric and Liturgy“, in *Language and the Worship of the Church*, 103.

MODERNÍ ENCYKLIKA PROTI MODERNISMU

Aktuálnost encykliky svatého Pia X. *Pascendi Dominici gregis*

Na letošní rok připadá sté výročí úmrtí velkého papeže svatého Pia X. Nejvýznamnějším dokumentem jeho pontifikátu je encyklika *Pascendi Dominici gregis* z 8. září 1907, již rázně vystoupil proti modernistům. Není už dnes překonaná? Je tomu přesně naopak: je stále platná a aktuální, ba ještě aktuálnější než v době svého vzniku. Vždyť následující učení Církve její obsah nezrušilo, ale nově potvrdilo.

L'Européen le plus moderne c'est vous Pape Pie X. – Nejmodernějším Evropanem jste vy, papeži Pie X. (Guillaume Apollinaire)

Boj svatého Pia X. proti modernismu jako součást jeho reformy Církve

V poslední době se často hovořilo o první světové válce a objevily se mnohé knihy o ní. Proč? Protože jsme si letos připomínali sté výročí jejího nešťastného vypuknutí. Zároveň jsme letos oslavili sté výročí úmrtí velkého a svatého papeže Pia X., jenž vládl (nebo spíše sloužil) v letech 1903–1914 a jenž byl papežem Piem XII. v roce 1951 blahorečen a v roce 1954 svatořečen. Proč je obojí výročí tak spojeno? Je to dáno tím, že vypuknutí první světové války – kterou Pius X. již několik let předem, když ostatní nic netušili a nepředvídali, prorocky viděl – bylo v určitém smyslu příčinou smrti tohoto svatého papeže. Poté, co 12. srpna 1914 vydal krátkou, ale ohnivou výzvu ke katolíkům celého světa k prosbě za mír, z bolesti nad válkou onemocněl. Modlil se, plakal a říkal: „Obětoval bych celopal tohoto svého ubohého života za to, abych zabránil zabíjení tolika svých dětí!“ A 20. srpna 1914, potom, co políbil malý kříž, zemřel. Jistě to byla bolestná smrt, ale zároveň heroická a svatá smrt, zpečetující svatý život Pia X.

K svatosti Pia X. podstatně náleží také skutečnost, že v duchu svého papežského hesla *Instaurare omnia in Christo* („Obnovit všechno v Kristu“) byl jedním z nejreformnějších papežů v dějinách Církve. Stal se tak „papežem mnoha přídomek“: papežem reformy římské kurie a kanonického práva; papežem kněžské formace a svatosti; papežem katecheze; papežem

Svatý Pius X. Foto: <http://osantoantimodernista.blogspot.cz>

Svatý Pius X. byl jedním z nejreformnějších papežů v dějinách Církve.

apoštolátu laiků; papežem obnovy liturgie a posvátné hudby; papežem časného a častého svatého přijímání eucharistie...

Na této reformně Církve pracoval za pomoci své „pravé ruky“, kardinála Rafaela Merryho del Val, svého státního sekretáře. I když pocházel ze zcela rozdílných společenských poměrů než svatý Pius X. – zatímco ten vzešel z velmi prostých poměrů, byl Merry del Val synem španělského šlechtice a diplomata – došlo mezi ním a papežem k mimořádnému souzvuku. Jistě to bylo dáno i tím, že byl podobně jako svatý Pius X. světcem:

v současnosti je otevřen proces jeho blahorečení a přísluší mu čestný titul „služebníka Božího“ (*servus Dei*). Svatý papež měl tak svatého státního sekretáře.¹

Jedním z nejvýraznějších rysů pontifikátu svatého Pia X. je jistě jeho boj proti modernismu. Dodnes hledí mnozí na tohoto papeže – a to buď se zalíbením nebo s odporem – především jako na antimodernistického papeže. Tento boj proti modernismu nemáme však chápat jako něco odděleného od jeho zmiňovaného reformního úsilí – jako něco, co stojí vedle tohoto reformního úsilí –, nýbrž naopak jako jeho pevnou součást. Jak uvádí výstižně jeden autor, v případě svatého Pia X. „neexistuje jakási schizofrenie mezi dobrým a pokorným papežem svatého přijímání dětí a neúprosným inkvizitorem *Pascendi*.“² Chtěl-li totiž svatý Pius X. mnohé v životě Církve zreformovat a skutečně to zreformoval, musel se také snažit odstranit to, co této reformě stálo v cestě a co bylo kořenem nemalého zla uvnitř Církve, a tím byl právě modernismus.

Hlavním prostředkem, jakým svatý Pius X. reaguje na modernismus, se pak stává jeho známá encyklika *Pascendi Dominici gregis*, publikovaná dne 8. září 1907, kterou můžeme bez nadsázky označit za jeho nejvýznamnější (a zřejmě i nej-

¹ V časopise *Světlo* vychází nyní na pokračování překlad paměti kardinála Merry del Val na svatého Pia X., jež jsou neocenitelným pramenem pro poznání svatosti tohoto papeže.

² Roberto SPATARO: «Un centenario para no olvidar: La encíclica *Pascendi Dominici gregis* (1907)». In: *Ecclesia*, 21 (2007), s. 353–370 [zde s. 355]: „No existe una esquizofrenia entre el Papa bueno y humilde de la comunión a los niños y el inquisidor implacable de la *Pascendi*.“

delší) dokument.³ Sté výročí smrti svatého Pia X. je pak velmi vhodnou příležitostí, abychom se u této encykliky zastavili a uvažovali o jejím významu. Avšak hned zde mohou vyvstat určité otázky a námitky: Má to vůbec cenu? Nemáme ji spíše odhodit jako něco, co patří do „starého železa“, tedy jako něco, co zvláště po Druhém vatikánském koncilu je zcela překonané, zastaralé a neplatné? Máme-li na tyto námitky odpovědět, můžeme určitě připustit, že jsou zde určité prvky obsahu encykliky, které odpovídají době jejího vzniku a dnes jsou již zastaralé, a totéž můžeme víceméně konstatovat o jejím vnějším, jazykovém vyjádření. Nutný dobový kontext *Pascendi* nám však nemá zabránit ve vidění jádra jejího poselství, které bylo sice formulováno v určitém historickém procesu, ale jež svou dobu překročilo a neztrácí ani dnes svou platnost, ba dnes je možná ještě aktuálnější než v době svého vzniku. Proto není divu, že nechybějí hlasy, které dokonce neváhají označit tuto encykliku za „nejdůležitější teologický a filosofický dokument, vytvořený katolickou církví ve 20. století.“⁴

Prezentace encykliky *Pascendi Dominici gregis* a modernismu

Dříve, než přistoupíme k probrání obsahu encykliky *Pascendi Dominici gregis*, bude vhodné, když se zastavíme u toho, co to je vlastně modernismus, a když tuto encykliku alespoň stručně představíme.

Samotné slovo *modernismus* bylo a je užíváno v různém významu. Význam, který mu dává encyklika *Pascendi*, je však velmi specifický (a jen v tomto významu modernismus odsuzuje): Míjí jím myšlenkový směr, který usiloval o sladění základních principů křesťanské nauky s požadavky moderního subjektivistického myšlení, tj. o jakési „pokřtění“ tohoto moderního myšlení. Protože se tím snažil o něco, co je samo v sobě nemožné – křesťanské principy jdou jedním směrem a principy moderního subjektivismu krácejí zcela odlišným směrem –, musel tak nutně skončit u toho, že tyto křesťanské principy zničil či narušil.

Encyklika *Pascendi* nemá být tedy mylně chápána jako odsouzení moderní doby, kultury a vědy či každého úsilí zmodernizovat formy nauky a působení

Církve: vždyť sám svatý Pius X. toho v životě Církve tolik zmodernizoval!

Již z uvedené základní charakteristiky modernismu je patrné, že není herezí, která by popírala nějakou pravdu víry, nýbrž „heretickým způsobem uvažování“⁵ který postihuje všechna dogmata, ba radikální proměnou samotného pojmu pravdy. Odtud známý výrok encykliky, že modernismus je „snůškou všech herezí“ (*omnium haereseon conlectum*). To papež na jiném místě *Pascendi* vyjadřuje i květnatějším a obrazným způsobem, když píše, že modernisté „nepřikládají sekýru k větvím a letorostům, nýbrž k samotnému kořeni, totiž k víře a nejhlubším živým vláknům víry. Poté, co tak zasáhne tento kořen nesmrtnosti, rozšiřují virus dále do celého stromu, takže není části katolické pravdy, kterou by ušetřili a již by se nesnažili poškodit.“

Sladění základních principů křesťanské nauky s požadavky moderního subjektivistického myšlení je samo v sobě nemožné.

Modernisté a někteří historikové obviňují encykliku *Pascendi* z toho, že modernismus vlastně vynalezla a uměle vytvořila, neboť nikdy nebyl žádným modernistou hlásán v oné ucelené a systematické podobě, v jaké je prezentován encyklikou. I když druhá část tvrzení je pravdivá – žádný modernista skutečně neučil modernismus přesně v té podobě, v jaké je předložen encyklikou – neplyne z toho pravdivost první části tvrzení. *Pascendi* modernismus nevynalezla, ale pouze nauky různých modernistů systematicky uspořádala, ani ho uměle nevytvořila, ale jen mu dala určitou formu: jako by z jednotlivých kamínek vytvořila jednu mozaiku. Tím i samotným modernistům velmi jasně ukazovala na ničivé důsledky jejich učení. Mimoto cílem encykliky nebylo historické popsání modernismu, ale jeho doktrinní odsouzení. Ostatně jeden z hlavních představitelů modernismu, anglický jezuita George Tyrrell (1861–1909), který byl z modernistů nejvíce filosofem, ve svých prvních hodnoceních encykliky

psal, že její redaktor nejenom výjimečným způsobem zná modernistickou literaturu, ale také ji přitažlivým způsobem vykládá.⁶

Jaká je struktura *Pascendi*? Má tři hlavní části: V první, nejdůležitější části je uspořádaně vyložena nauka modernistů a na konci krátce, ale důrazně odsouzena. Encyklika zde postupně probírá modernistu filosofa, věřícího, teologa, historika, kritika, apologetu a reformátora. V druhé části se rozebírají příčiny modernismu. Ve třetí části se po kritickém popsání praktik zastánců modernismu předkládají léčebné prostředky proti němu.

Stálá platnost a časová podmíněnost encykliky

Encyklika *Pascendi Dominici gregis* je dokumentem magisteria Církve. Proto také o ní platí to, co Druhý vatikánský koncil říká o církevním učitelském úřadu obecně, že totiž „z Božího příkazu a za pomoci Ducha Svatého Boží slovo zbožně slyší, svědomitě střeží a věrně vykládá“ (konstituce *Dei verbum*, č. 10). Na prvním místě encyklika *Pascendi* Boží slovo jistě „svědomitě střeží“, jak to svatý Pius X.

³ Pokud jsme zjistili, existují tři české překlady této encykliky: Josefa Kachníka (Olomouc: Právní liga katolického duchovenstva v arcidiecesi Olomucké [sic!], 1908), Václava Smolíka (In: Týž: *Encyklika J. S. papeže Pia X. «Pascendi Dominici gregis» o učení modernistův*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1911, s. 90–191; tento překlad je doplněn obsáhlým komentářem) a Otty Alberta Tichého (In: *Budoucnost modernismu? Ročenka časopisu Getsemany*. Praha: Sít, 1999, s. 103–134). Při našem překládání úryvků encykliky jsme k těmto českým překladům přihlíželi.

⁴ Roberto de MATTEI: «In memoriam: il vero volto di san Pio X». In: *Corrispondenza Romana*, n. 1354 (27. 8. 2014), s. 4–5 [zde s. 4]: „[...] il documento teologico e filosofico più importante prodotto dalla Chiesa cattolica nel XX secolo.“

⁵ Joseph LORTZ: *Geschichte der Kirche in ideengeschichtlicher Betrachtung*. Band II: *Die Neuzeit*. 22./23. Aufl. Münster: Aschendorff, 1964, s. 372: „[...] eine häretische Art des Denkens.“

⁶ Tyrrell tak učínil ve dvou článcích v novinách *Times*, 30. 9. a 1. 10. 1907, které byly převzaty časopisem *Il Rinascimento*, 2 (1907), s. 567. Obdobně nenamítá proti naukové přesnosti *Pascendi* ve svém dopise A. Loismu z 20. 10. 1907 (In: George TYRRELL: *Letters*. London: T. F. Unwin, 1920, s. 85–87). Avšak ve svých následných reakcích se i on přiklonil k výše zmíněnému názoru většiny modernistů.

výslovně zdůrazňuje hned v jejích úvodních slovech: „Vodit na pastvu stádo Páně je povinnost uložená nám Bohem. Jejím prvním úkolem je podle Kristova ustanovení co nejbedlivěji střežit svěřený poklad víry odmítáním světských novot ve vyjadřování a námitek falešné vědy.“

Pak svatý Pius X. s vědomím velké odpovědnosti, která na něm leží, dodává: „Proto nesmíme déle mlčet, aby se nezdálo, že se vyhýbáme svému nejsvětějšímu poslání, a aby mírnost, již jsme až doposud užívali v naději, že pobloudilí přijdou k rozumu, nebyla považována za zanedbávání naší povinnosti.“

Svatý Pius X. neučí v encyklice *Pascendi* „ex cathedra“: nejedná se zde tudíž o neomylné učení magisteria, které bychom měli přijímat se souhlasem božské víry. Samozřejmě se na nemálo místech opakuje to, co už dříve Církev neomylně vyhlásila, ale to nepřijímáme se souhlasem víry „v síle“ této encykliky, nýbrž na základě oněch předchozích neomylných vyhlášení Církvě. Jedná se tudíž o dokument pouze autentického magisteria (*magisterium mere authenticum*), jehož odpovídajícím přijetím je „náboženská poslušnost vůle a rozumu“ (*religiosum voluntatis et intellectus obsequium*).

Nejvýznamnějším textem o pouze autentickém magisteriu papeže je část 25. čísla konstituce Druhého vatikánského koncilu *Lumen gentium*. Ve vědomé návaznosti na náboženskou poslušnost, s jakou mají věřící vnitřně přilnout k výroku svého biskupa ve věcech víry a mravů, se zde učí: „Tato náboženská poslušnost vůle a rozumu se má projevat zvláštním způsobem vůči autentickému učitelství úřadu římského biskupa, i když nemluví ‚ex cathedra‘, a to v tom smyslu, že se s úctou uznává jeho nejvyšší učitelství úřad a že se upřímně lne k jeho výrokům ve shodě s jeho pojetím a projevenou vůlí. Tu lze poznat hlavně z povahy dokumentů nebo z častého předkládání téže nauky nebo ze způsobu, jakým je vyslovena.“

Jak je vidno, je zde zdůrazněno, že máme nauku papeže přijímat tak, jak si to on sám přeje a chce („ve shodě s jeho pojetím a projevenou vůlí“), protože ne všechno je papežem předkládáno se stejnou autoritou a závazností. Intenzitu důležitosti určitého papežova učení můžeme nejprve

rozpoznávat na základě právní povahy papežských dokumentů: jistě je důležitější apoštolská konstituce než encyklika a encyklika než promluva. Dalším kritériem je „časté předkládání téže nauky“, neboť je známkou toho, že se tato nauka stala pevnou součástí přesvědčení a praxe celé Církvě. Nakonec je uveden způsob, jakým je určitá nauka papežem vyslovena, neboli to, nakolik je či není její slovní vyjádření prikazující, určující a vymezující. Vzhledem k encyklikám je třeba ještě poznamenat, že se rozlišuje mezi encyklikou doktrinální či dogmatickou a exhortativní. Zatímco první se zabývá pravdami víry či opačnými omyly, další má za cíl „posílit v tom, kdo ji přijímá, city a předsevzetí křesťanského života a upevnit pouta kázně, jednoty a horlivosti, která mají vnitřně pojít Církev a nést ji v jejím duchovním poslání“.⁷ Není těžké pochopit, že dokumenty magisteria v plném a pravém smyslu jsou pouze doktrinální encykliky.

Podle právě uvedených kritérií patří tudíž encyklika *Pascendi* k závažnějším vyhlášením pouze autentického magisteria: svou povahou je doktrinální encyklikou – a to na rozdíl od ostatních encyklik svatého Pia X., které jsou pouze exhortativní – a její slovní formulace je velmi rozhodná a určující. Také jádro její nauky náleží, jak si ještě ukážeme, k tomu, co Církev často předkládá jako své učení.

Jaké dokumenty magisteria navazují ve svém učení na encykliku *Pascendi*? Jsou četné, ale některé z nich můžeme chápat jako zvláště reprezentativní: k nim patří encyklika ctih. Pia XII. *Humani generis*, vybraná místa dokumentů Druhého vatikánského koncilu, encyklika svatého Jana Pavla II. *Fides et ratio* a přednáška papeže Benedikta XVI. na řezenské univerzitě, nazvaná *Víra, rozum a univerzita*.⁸ Když si tyto dokumenty postavíme vedle sebe a srovnáváme je, musíme jistě konstatovat rozdílnost jejich slovního vyjádření, různost kulturní situace, na niž reagují, i určité rozdílné zorné úhly pohledu, ale jako zlatá niť se jimi táhne nauka, která v jádře učí – a musí učit – totéž. Svatý Jan Pavel II. tuto stálost učení Církvě vyjádřil výstižně v souvislosti s učením o eucharistii – a my to můžeme klidně vztáhnout i na naše témata: „Učitelství úřad Církvě

při různých příležitostech během dvoutisíciletých dějin lidu nové smlouvy upřesnil eucharistické učení i co do přesné terminologie právě proto, aby zachoval apoštolskou víru v toto vznešené tajemství. Tato víra zůstává nezměněna a pro Církev je podstatné, aby takovou zůstala“ (encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, č. 27).

Co tedy zůstává z encykliky *Pascendi Dominici gregis* stále platné? Jistě mnohé – to si ještě ukážeme – ale na prvním místě hlavní účel, pro který byla vydána: odsouzení teologického modernismu, jak je to patrné i z toho, že Církev toto odsouzení nikdy výslovně neodvolala. Samotný modernismus *in sensu stricto* byl jistě dobovou záležitostí a pominul. Jak píše Joseph Ratzinger: „Převažující základní zaměření liberálního charakteru s jeho naivním optimismem v pokrok vzalo za své v hrůzách [první světové] války a s ním také teologický modernismus, který usiloval o přizpůsobení víry liberálnímu pohledu na svět.“⁹

Odsouzení modernismu zůstává však stále aktuální, neboť zůstává stále platné jakožto poukázání na nesprávné cesty uvažování, „jež vedou mimo zjevenou pravdu a nakonec mimo pravdu vůbec“ (encyklika *Fides et ratio*, č. 73). Navíc se dřívější bludy znovu vracejí v nových podobách.

⁷ Bl. Pavel VI.: Promluva *Questa udienza* při generální audienci (5. 8. 1964). In: *Insegnamenti di Paolo VI.* Vol. II: 1964. [Città del Vaticano]: Tipografia Poliglotta Vaticana, 1965, s. 471–474 [zde s. 472].

⁸ Český překlad Efréma Jindráčka OP encykliky *Humani generis* vydala Matice cyrilometodějská v Olomouci v roce 2004. *Dokumenty II. vatikánského koncilu* v českém překladu pracovní skupiny pod vedením Oty Mádra vydalo nakladatelství Zvon v Praze v roce 1995 a Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří v roce 2002. Český překlad Josefa Kolářka a Marie Kyrlové encykliky *Fides et ratio* vydalo opět nakladatelství Zvon v Praze v roce 1999. Český překlad Milana Glasera přednášky Benedikta XVI. se nachází v knize *Přednáška v Řezně a další projevy*, kterou vydalo Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří v roce 2011.

⁹ Joseph RATZINGER: «Úvod k instrukci Kongregace pro nauku víry „Donum veritatis“ o církevním povolání teologa». Přel. Štěpán M. Filip. In: KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY: *Instrukce «Donum veritatis» o církevním povolání teologa*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999, s. 3–7 [zde s. 3].

Modernistická náboženská filosofie *Agnosticismus, fenomenismus a imanentismus*

Vyložení nauky modernismu encyklikou *Pascendi* začíná zcela správně u jejích filosofických kořenů. I když samotní modernisté někdy odmítali vidět základ svého učení v určitých filosofických předpokladech, jsou to ve skutečnosti tato ne vždy plně reflektovaná filosofická východiska, od nichž se jejich učení odvíjí: to *Pascendi* dále přesvědčivě ukazuje.

Jaké jsou tedy filosofické předpoklady modernismu? Podle encykliky jsou dvojí: negativní princip agnosticizmu a fenomenismu a pozitivní princip imanentismu. Podle prvního principu agnosticizmu a fenomenismu „je lidský rozum omezen na pouhé *jev*, totiž na věci, jak se nám jeví, a na způsob, jakým se jeví, a tyto hranice nemůže a nesmí překročit. Proto se také nemůže povznést k Bohu, ani poznat jeho existenci z toho, co vidíme. Z toho vyplývá, že Bůh v žádném případě nemůže být přímo předmětem vědy, a co se týče dějin, je třeba mít za to, že Bůh není ani v nejmenším historickým subjektem.“

Tím se, jak ukazuje encyklika, otevírá cesta k ateismu, neboť do oblasti vědy a historie „spadají pouze *smyslové jevy*, zatímco Bůh a všechno božské se musí zcela vyloučit.“

Jak však vysvětlit skutečnost náboženství? Protože si modernisté svým agnosticizmem a fenomenismem uzavřeli cestu k rozumovému vysvětlení, pokoušejí se o to pomocí svého druhého základního principu, kterým je imanentismus. Náboženství je podle nich jedním z projevů lidského života, a „první podnět každého životního jevu [...] musí být odvozován z jakési vnitřní potřeby či impulsu; mluvíme-li pak o životě v užším slova smyslu, je třeba klást jeho začátky do jakéhosi hnutí srdce, které se nazývá *citem*. A poněvadž předmětem náboženství je Bůh, je nutno vyvodit závěr, že víra, která je počátkem a základem každého náboženství, má sídlo v jakémisi vnitřním citu, jenž vzniká z potřeby božského.“

Jak vidíme, princip náboženství a víry je zde kladen do něčeho tak křehkého, nestálého, neurčitého a subjektivního, jako je lidský cit. Encyklika ještě upřesňuje, v čem tento náboženský cit podle

modernistů počívá: „Věda a dějiny jsou ohraničeny dvěma mezníky: mezníkem vnějším, totiž viditelným světem, a mezníkem vnitřním, kterým je vědomí. Jakmile dospěly k jednomu či druhému, nemohou dále pokračovat, neboť za těmito hranicemi je *nepoznatelné*. Tváří v tvář tomuto *nepoznatelnému*, ať už se rozkládá mimo člověka a za viditelnou přirozeností věcí, nebo se skrývá uvnitř v *podvědomí*, probouzí potřeba božského v duchu náchylném k náboženství jakýsi zvláštní cit, a to podle nauky *fideismu* před jakýmkoli rozumovým úsudkem. Tento *cit* pak obsahuje v sobě samu božskou *realitu*, jednak jako předmět, jednak jako svou nejhlubší příčinu, a v jistém smyslu spojuje člověka s Bohem. Tento *cit* nazývají modernisté vírou a pokládají jej za počátek náboženství.“

Odsouzení modernismu je stále aktuální. Poukazuje na nesprávné cesty uvažování, jež vedou mimo zjevenou pravdu a nakonec mimo pravdu vůbec.

Modernisté byli ve svých filosofických názorech, které jsem právě přiblížili, ovlivněni Humovou, Kantovou, Hegelovou a Schleiermacherovou filosofií, anglickým a Voltairovým deismem, Darwinovým evolucionismem, protestantskou liberální biblickou exegezí a z francouzských myslitelů zvláště Augustem Comtem, Ernestem Renanem, Augustem Sabatierem a Henri Bergsonem.

Zůstává doposud platné odsouzení agnosticizmu, fenomenismu a imanentismu, nebo zde Církev změnila názor? Odsouzení těchto filosofických názorů zůstává platné a Církev v tomto směru změnila názor a ani ho měnit nemůže, pokud nechce podkopávat základy sebe samé a svého učení. Obdobně kriticky jako encyklika *Pascendi* se tak vyslovuje i encyklika *Humani generis*, a to v souvislosti s odmítáním evolucionismu, existencialismu a falešného historicismu: „Výmysly tohoto evolucionismu, jimiž je odmítáno všechno, co je absolutní, pevné a neměnné, při-

pravily cestu nové zbloudilé filosofii, jež přijala jméno ‚existencialismus‘ a která se předhání s ‚idealismem‘, ‚imanentismem‘ a ‚pragmatismem‘ v tom, aby odmítala neměnné esence věcí a zabývala se pouze ‚existencí jednotlivin. – K tomu přistupuje jakýsi falešný ‚historicismus‘, jenž ulpěl jen na událostech lidského života a který podvrací základy veškeré absolutní pravdy a zákona, a to jak na poli filosofie, tak křesťanských dogmat.“

Mezi negativní plody tohoto způsobu myšlení pak tatáž encyklika počítá i to, že „je zpochybňován lidský rozum, jako by bez Božího zjevení a bez pomoci Boží milosti nebyl schopen dokázat ze stvořených věcí existenci osobního Boha“.

Humani generis nejenom odsuzuje falešné cesty myšlení, ale také pozitivně vyzdvihuje hodnotu lidského poznání a zdravé filosofie: „Je známo, jak si Církev cení lidského rozumu, jemuž přísluší s jistotou dokázat existenci osobního Boha a stejně tak i nevyvratitelně prokázat z Božích znamení základy křesťanské víry. Rovněž je lidský rozum schopen správně vyjádřit zákon, který Stvořitel vložil do lidských duší, ba i dospět k určitému, a to velmi plodnému pochopení tajemství. Avšak rozum je jen tehdy schopen tomuto úkolu vhodně a bezpečně dostát, když je řádným způsobem vzdělán, totiž je-li živěn onou zdravou filosofií, která je už tak dlouho předávána od dřívějších křesťanských dob jako dědictví [...]. Tato filosofie totiž, jak ji Církev poznala a přijala, brání jak pravou a opravdovou hodnotu lidského poznání, tak nezvratitelné metafyzické principy, jako je princip dostatečného důvodu, příčinnosti a finality, a konečně možnost dosažení jisté a neměnné pravdy.“

Koncilní a pokoncilní magisterium jde obdobným směrem jako *Pascendi* a *Humani generis*. Tak Druhý vatikánský koncil výslovně odmítá fenomenismus a znovu potvrzuje realistickou schopnost lidského rozumu: „inteligence není omezena pouze na *smyslové jevy*, nýbrž je schopna s opravdovou jistotou postihnout rozumové jádro skutečnosti, i když je následkem hříchu zčásti zatemněna a oslabena“ (konstituce *Gaudium et spes*, č. 15).

Svatý Jan Pavel II. v encyklice *Fides et ratio* přímo zmiňuje varování encykliky

Pascendi proti fenomenismu, agnosticismu a imanentismu (srov. č. 54) a spolu s ostatními kritickými intervencemi magisteria v oblasti filosofie ono varování hodnotí těmito pochvalnými slovy: „Všechno, co [...] moji ctihodní předchůdci vykonali, je cenným přínosem, na který nelze zapomínat“ (č. 54). Především však *Fides et ratio* vydává proto, aby kriticky reagoval na současnou postmoderní radikální nedůvěru k rozumu a odmítání jistot a opět hájil schopnost člověka poznat objektivní pravdu. Vždyť hlavním cílem encykliky je „obrana lidského rozumu z pozic víry“.¹⁰ V rámci „nezadatelných požadavků“, které klade filosofii Boží slovo, jsou zmíněny požadavky sapienciální, realistické a metafyzické povahy filosofie (srov. č. 81–83): „Písmo svaté totiž vždycky předpokládá, že člověk, i když je vinen klamem a lží, je schopen poznat a pochopit čistou a prostou pravdu“ (č. 82). Jen taková filosofie je schopná „uskutečnit přechod od jevu k jeho základu“ (č. 83).

Realismus lidského poznání je konečně také potvrzen promluvou papeže Benedikta XVI. na univerzitě v Řezně, a to v souvislosti s kritikou tzv. dehelelizace, která chce „očistit“ křesťanskou víru od řeckého filosofického, zvláště metafyzického myšlení. Benedikt XVI. konstatuje, že zde „v pozadí stojí novověké sebeomezení rozumu“ a vyzývá naopak k „odvaze otevřít se celé šíři rozumu, neodmítat jeho velikost“.

Ze všech těchto intervencí magisteria můžeme vidět, jak Církev, která je od dob osvícenství často označována jako tmářská, je ve skutečnosti velmi optimistická vzhledem k lidskému rozumu a je jeho velkou obhájkyň.

Modernistické pojetí Božího zjevení a víry

Ze základních principů agnosticizmu, fenomenismu a imanentismu vychází modernistický pohled na specifitější náboženská témata. Tak podle modernistů vychází z náboženského citu nejenom víra, ale i samotné Boží zjevení, čímž se samozřejmě stírá rozdíl mezi nadpřirozeným a přirozeným náboženstvím. V procesu od náboženského citu k víře a zjevení hraje důležitou úlohu přetvoření (*transfiguratio*) a znetvoření (*defiguratio*)

ze strany víry. Ono „nepoznatelné“, které vyvolalo víru, je totiž spjato s určitými tajemnými přírodními jevy nebo neobyčejným člověkem. Víra se pak těchto jevů chopí, přetvořuje je, když je povyšuje nad jejich skutečné vlastnosti, a zároveň je znetvořuje, když je zbavuje okolností místa a času a připisuje jim to, co ve skutečnosti nemají. Tak podle modernistů byla např. vírou přetvořena a znetvořena osoba Ježíše Krista. Můžeme se ptát, co zůstává zachováno z Božího zjevení přijímaného vírou a z jeho nadpřirozeného charakteru? Svätý Pius X. zcela oprávněně konstatuje: „Nic jiného nemůže jistěji ničit veškerý nadpřirozený řád.“

Je zpochybňován lidský rozum, jako by bez Božího zjevení a bez pomoci Boží milosti nebyl schopen dokázat ze stvořených věcí existenci osobního Boha.

Modernistický pohled na Boží zjevení je názor, jenž nejenom pojmenovala a odsoudila encyklika *Pascendi*, ale který odporuje stálému učení Církve. Tak je také v rozporu s tím, co učí o Božím zjevení Druhý vatikánský koncil (srov. zvláště konstituci *Dei verbum*, č. 1–6). To v letech po tomto koncilu, kdy se mnohým zdálo, že všechno v Církvi je jinak než předtím, zdůraznil papež bl. Pavel VI. Ve své promluvě při generální audienci dne 19. ledna 1972 hovořil – v návaznosti na koncilní konstituci *Dei verbum* – o katolickém pojetí Božího zjevení, které je „skutečnost, událost a zároveň tajemství, jež se nerodí z lidského ducha“. A pak dodal: „Tímto tvrzením se naše učení vymezuje proti omylům, které kolovaly a dosud kvetou v kultuře naší doby a jež by mohly zcela zničit naše křesťanské pojetí života a dějin. Charakteristické vyjádření těchto omylů představoval modernismus a dosud jsou aktuální pod jinými názvy.“¹¹

Modernistické pojetí Božího zjevení je také v protikladu s naukou encykliky *Fides et ratio*, když píše: „Základem každé reflexe, kterou Církev provádí, je vědomí toho,

že jí bylo svěřeno poselství, jehož původcem je sám Bůh. Poznání, jež předkládá člověku, nepochází z nějakého jejího, třeba i velmi hlubokého uvažování, nýbrž z toho, že přijala ve víře Boží slovo“ (č. 7).

Fides et ratio také poeticky říká, že „křesťanské zjevení se stává skutečnou vůdčí hvězdou pro orientaci člověka na cestě mezi podmíněnostmi imanentistické mentality“ (č. 15).

Modernistické pojetí dogmatu

Dalším, velmi důležitým, ba nejvýznamnějším tématem je ukázání toho, jak modernisté vykládají povahu dogmatu a jeho vývoj. Předpokladem je zde jejich chápání účasti rozumu na víře: V náboženském citu se podle nich Bůh zjevuje člověku nejasně a neurčitě, takže k tomu, aby Bůh zcela vynikl a byl rozeznán, je třeba ozářit tento cit světlem rozumu. Rozum je při tomto díle činný dvojím způsobem: prvotními prostými formulacemi, kdy vyjadřuje nějakou věc jednoduše, a od nich odvozenými druhotnými formulacemi, které jsou mnohem více propracované. „Když byly tyto *druhotné* věty schváleny nejvyšším učitelským úřadem Církve, stávají se *dogmatem*.“ Ze základní závislosti dogmatu na náboženském citu pak plyne, že jsou vzhledem k víře jen symboly (*symbola*), pouhými znázorněními pravdy (*imagines veritatis*), která se musí zcela přizpůsobit náboženskému citu člověka, a vzhledem k věřícímu jsou jen pomůckami (*instrumenta*), pouhými nositeli pravdy (*veritatis vehicula*), opět zcela přizpůsobitelnými náboženskému citu. Logickým důsledkem tohoto pojetí dogmatu je, že se dogmata nejenom mohou, nýbrž musí vyvíjet a měnit: jak hlásají modernisté, „náboženské formule, mají-li být skutečně náboženskými, a nikoli pouhými rozumovými spekulacemi, musí být vitálními a žít samotným životem náboženského citu.“

Obdobné zeslabení dogmatu bylo také propagováno některými teology

¹⁰ Stanislav SOUSEDÍK: «*Fides et ratio*: Nová encyklika Jana Pavla II.». In: *Katolický týdeník*, 10 (1999), č. 9, příloha *Perspektivy*, č. 2, s. I.

¹¹ In: *Insegnamenti di Paolo VI*. Vol. X: 1972. [Città del Vaticano]: Tipografia Poliglotta Vaticana, 1973, s. 55–57 [zde s. 56].

v době pontifikátu ctihodného Pia XII., který na to kriticky reagoval v své encyklice *Humani generis*. Ti hlásali, že „tajemství víry nikdy nemůžeme vystihnout zcela přiměřenými pojmy, ale pouze pojmy «přibližnými» [...] a stále proměnlivými, které sice pravdu trochu vystihují, ale zároveň ji nutně deformují.“

Současného relativizování dogmatu se dotýká svatý Jan Pavel II. v encyklice *Fides et ratio*. V polemice s ním učí, že „dogmatické výroky, i když jejich formulace někdy odrážejí vliv kultury doby, v níž byly vysloveny, vyjadřují stálou a definitivní pravdu“ (č. 95).

Modernistická víra

Poté, co encyklika *Pascendi* probrala modernistu jakožto náboženského filosofa, zastavuje se u modernisty jakožto věřícího. Zatímco pro filosofa božská realita existuje, jak jsme viděli, pouze v duchu toho, kdo věří, má věřící za jisté, že božská realita existuje sama o sobě a nezávisle na věřícím. „A tážeš-li se, na čem se toto tvrzení věřícího zakládá, odpoví: na soukromé *zkušenosti* každého člověka.“¹² Náboženským citem dosahuje totiž člověk bezprostředně božskou realitu a nabývá takové přesvědčení o Bohu, že to převyšuje veškeré přesvědčení, které lze získat rozumovým poznáním. V důsledku tohoto založení víry v Boha na zkušenosti jsou pak všechna náboženství považována za pravdivá. Zásady modernistů o zkušenosti se také přenášejí na pojetí posvátné Tradice jakožto sdílení původní zkušenosti.

Co se pak týká vztahu mezi vírou a vědou, *Pascendi* ukazuje na to, jak modernisté na základě výše uvedených principů chápou obojí jako zcela separované: „[...] věda se zabývá jevy, v nichž není místa pro víru; víra se naopak zabývá božskými věcmi, jež jsou vědě naprosto neznámé.“ To ovšem modernistům nebrání tvrdit, že zatímco věda je na víře zcela nezávislá, víra je a má být podřízena vědě.

Jak rozdílnou cestou než modernisté jde encyklika *Fides et ratio* a řezenská promluva Benedikta XVI.! V první svatý Jan Pavel II. vyzývá: „Ať se nezdá nemístná má rozhodná a naléhavá výzva, aby víra a filosofie znovu dosáhly hluboké jednoty, která je uschopní k tomu, aby

při vzájemném respektování autonomie byly věrné své vlastní podstatě“ (č. 48).

Druhá – promluva Benedikta XVI. – povzbuzuje k novému spojení rozumu a víry.

Modernistická teologie

Od modernisty věřícího je jen krůček k modernistovi teologovi. Zásady, které byly stanoveny modernistickou náboženskou filosofií a potvrzeny modernistickým pojetím víry, jsou modernistickou teologií zpečetěny. Postup je podle encykliky velmi snadný: „Filosof říká, že *princip víry je imanentní*; věřící k tomu dodává, že *tímto principem je Bůh*, a teolog uzavírá: *Bůh je tedy člověku imanentní*. Odtud *teologická imanence*. A opět: filosof má za jisté, že *představy předmětu víry jsou pouze symbolické*, věřící má rov-

Modernisté útočí na vše, co je svaté v Kristově díle, a nešetří ani samu osobu božského Vykupitele, kterého snižují na pouhého a prostého člověka.

něž za jisté, že *předmětem víry je Bůh sám v sobě*; teolog tudíž vyvozuje, že *představy božské reality jsou symbolické*. Odtud *teologický symbolismus*.“

Poté *Pascendi* probírá modernistické chápání některých teologických témat, totiž opět dogmatu, bohoslužby a svátostí jakožto pouhých znamení, Písma svatého jakožto sbírky náboženských zkušeností a biblické inspirace jakožto pouhého silnějšího popudu, jímž je věřící nutkán, aby projevil svou víru slovně. Všechny tyto teologické nauky modernistů odporují stálému učení Církve před encyklikou *Pascendi* i po ní až do současnosti.

To, co jsme právě řekli, můžeme také konstatovat v případě dalšího teologického tématu, kterým je Církev. Ta je podle modernistů „plodem *kolektivního vědomí* čili souhrnem vědomí jednotlivců, jež vlivem *životní permanence* závisí na některém prvním věřícím, jímž je u katolíků Kristus.“ Církev má zapotřebí autoritu, ale tato autorita není bezpro-

středně od Boha, nýbrž prýští ze samotné Církve. U vztahů mezi Církví a státem panují pak podle modernistů obdobné vztahy jako mezi vírou a vědou: obojí je zcela separované pro odlišné cíle, avšak Církev má být podrobena státu v časných záležitostech. Také magisterium je viděno modernisty v duchu jejich zásad: v příkrém rozporu s naukou učitelského úřadu Církve o sobě samém je pojímáno jako vycházející z vědomí jednotlivců a na něm zcela závislé. Stačí, když dáme vedle sebe modernistické učení o Církvi a dogmatickou konstituci o Církvi *Lumen gentium*, abychom jasně viděli, že obojí kráčí opačnou cestou.

Konečně encyklika *Pascendi* kritizuje modernistický obecný evolucionismus: v dogmatech, Církvi, bohoslužbě, posvátných knihách a v samotné víře není nic stálého a nezměnitelného, ale vše je podřízeno zákonům vývoje. Vývoj zde vzniká z konfliktu dvou sil v Církvi: konzervativní a pokrokové.

Odmítání vidět uvedený konflikt jako faktor vývoje Církve zůstává stále aktuální – dnes snad ještě více než v době svatého Pia X. –, neboť mnozí současní teologové ve svém učení o Církvi vychází z „dialektického“ pojetí protikladů a napětí v Církvi jakožto principu jejího života.¹³ Zde má také původ mentalita, která je dnes dosti rozšířená a jež se často promítá i do postoje vůči encyklice *Pascendi*, totiž mentalita, že magisterium představuje konzervativní a zpátečnickou sílu a nejbystřejší teologové naopak sílu pokrokovou a že na základě nutného zákona vývoje dochází k tomu, že učitelský úřad postupně a s určitými tenzemi přijímá za své to, co hlásali pokrokoví teologové a co on sám předtím odmítal. *Fides et ratio* se v této souvislosti zmiňuje kriticky o současném historicismu, který soudí, že to, „co platilo jako pravdivé v jedné době [...], nemusí už být pravdivé v jiné době“ (č. 87),

¹² Obdobně jako v případě náboženského citu zde nejde o odmítání samotné zkušenosti, ale jejího zvyčnění, tedy o bludnou *sola experientia* („pouhou zkušenost“).

¹³ Srov. výstižnou prezentaci tohoto typu ekleziologie od Benoît-Dominique de La Soujeole: *Le Sacrement de la communion: Essai d'écclésiologie fondamentale*. Fribourg – Paris: Éditions universitaires – Cerf, 1998, s. 186–194.

a o teologickém modernismu, který „zaměřuje aktuálnost s pravdivostí“ (č. 87).

Modernistická historie a historická kritika

Další pozornost encykliky *Pascendi* je věnována modernistovi historikovi a historickému kritikovi. Je tu podtržena jejich závislost na modernistických filosofických principech: „Vše se tu děje vlivem apriorismu, a to *apriorismu* plného hereze.“ Tímto heretickým filosofickým apriorismem jsou již probírané zásady agnosticizmu, transfigurace a defigurace ze strany víry. Na jejich základě musí historik a následně kritik důsledně rozlišit mezi reálnými lidskými dějinami a jim protikladnými dějinami víry, do kterých je třeba vykázat Boha a veškeré božské zasahování do lidských událostí, a má očistit historické jevy od jejich přetvoření a znetvoření vírou. Další filosofické zásady životní imanence a evolucionismu pak vysvětlují, že veškeré děje, které získáme zmiňovaným očišťováním, vyplývají z určitých nutností či potřeb, které se v průběhu věků různě vyskytovaly v Církvi, a že tyto děje jsou podrobeny zákonu stálého vývoje.

Zhoubnost tohoto pojetí se zvláště projevuje v pohledu na Pána Ježíše Krista, u něhož se rozlišuje mezi Kristem historickým a Kristem víry – mluví se tak vlastně o dvojím Kristu: „jeden skutečný, druhý, který nikdy neexistoval a patří jen do oblasti víry; jeden, jenž žil na určitém místě a v určité době, druhý, jehož nacházíme pouze ve zbožných rozjímáních víry.“ Potvrzuje se tak to, co píše encyklika o modernistech ve své úvodní části: „útočí na vše, co je svaté v Kristově díle, a nešetří ani samu osobu božského Vykupitele, kterého svatokrádežnou opovržlivostí snižují na pouhého a prostého člověka.“

Také v této oblasti bychom mohli uvést mnohá svědectví následného magisteria. Postačí však citovat zvláště slavnostní vyhlášení Druhého vatikánského koncilu: „Svatá matka Církve pevně a vytrvale pokládala a pokládá za jisté, že čtyři zmíněná evangelia, jejichž historičnost bez váhání potvrzuje, věrně podávají to, co Boží Syn v době svého života mezi lidmi pro jejich věčnou spásu skutečně konal a učil až do dne, kdy vstoupil na nebe“ (konstituce *Dei verbum*, č. 19).

Encyklika *Pascendi* také poukazuje na důsledky modernistické historie a kritiky v oblasti biblického výkladu. V souvislosti s názorem modernistů o vývoji biblických knih uvádí slova, která jsou nejenom aktuální tváří v tvář současným, rychle se měnícím a vzájemně se popírajícím hypotézám o vzniku biblických knih, ale také vtipná: „Tvrdí pak dále, že stopy tohoto vývoje jsou tak zřejmé, že by se téměř dala napsat jeho historie. Ba ji skutečně popisují, a to s takovou jistotou, že se zdá, jako by na vlastní oči viděli jednotlivé spisovatele, kteří se v různých dobách přičinili o rozšíření posvátných knih.“

Zde je potřeba poznamenat, že *Pascendi* odmítá především tu historicko-kritickou metodu výkladu Písma svatého, která vychází z uvedených filosofických principů.¹⁴ Následné magisterium – především encyklika Pia XII. *Divino afflante Spiritu*¹⁵ a konstituce Druhého vatikánského koncilu *Dei verbum* – pak učinilo v této oblasti výrazný krok kupředu, když doplnilo negativní kritiku ze strany *Pascendi* o pozitivní stanovení zásad zdravé biblické kritiky. Na filosofická východiska biblického výkladu je třeba dávat pozor, jak na to upozorňuje i encyklika *Fides et ratio*: „Všichni, kdo se věnují studiu Písma svatého, musí si stále uvědomovat, že i různé hermeneutické metody se zakládají na určité filosofické koncepci: tu je třeba zvážit, dříve než se aplikuje na posvátné texty“ (č. 55).

Modernistická apologetika a reforma

Také modernistická apologetika je závislá na modernistických filosofických principech, a to ve dvojím směru: nepřímou, když využívá historie, která byla podle výše uvedených pokynů filosofie okleštěna, a především přímo, když vychází z agnosticizmu a imanentismu. Tato apologetika, jak praví encyklika, „není způsobila k budování, nýbrž k boření, nikoli k tomu, aby katolíky tvořila, nýbrž k tomu, aby samotné katolíky svedla k herezi“.

Posledním typem modernisty, kterého *Pascendi* probírá, je reformátor: chce reformovat filosofii a teologii odstraněním scholastiky, demokratizovat církevní vládu, zrušit celibát atd.

Filosofie svatého Tomáše Akvinského jako lék proti modernismu

Po udání příčin modernismu, totiž vše-
tečné zvědavosti, pýchy a nevědomosti, a po poukázání na praktiky modernistů při šíření jejich omylů předkládá encyklika *remedia* – léčivé prostředky proti modernismu. Tato disciplinární nařízení jsou z celé encykliky zřejmě nejvíce dobově podmíněná. Stálou platnost si však podržuje prostředek, který je předkládán hned jako první: „Předně tedy, pokud jde o studia, chceme a přísně nařizujeme, aby základem posvátných studií byla scholastická filosofie. [...] Hlavní věcí je, že pokud nařizujeme sledovat scholastickou filosofii, rozumíme tím především onu, již učil svatý Tomáš Akvinský, a chceme, aby zůstalo v platnosti všechno, co o ní ustanovil náš předchůdce [...]“.

Toto ustanovení svatého Pia X. je pochopitelné: Jak jsme viděli, kořenem zla modernismu je špatná filosofie: jak praví přímo *Pascendi*, „ze sňatku falešné filosofie s vírou zrodil se jejich systém, hemžící se tolika a tak velikými bludy.“ Proto je třeba naopak vycházet ze zdravé filosofie Andělského učitele, která víru neníčí, ale jí slouží.

Poslední slova výše citovaného textu ukazují na to, že svatý Pius X. ve svém doporučení svatého Tomáše Akvinského navazuje na známou encykliku *Æterni Patris* papeže Lva XIII.¹⁶ Podpora projevovaná papeži Tomášově nauce není sice výlučná – vždyť vedle svatého Tomáše Akvinského byl Církví udělen

¹⁴ Srov. také PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE: *Výklad Bible v Církvi* (15. 4. 1993), Praha: Zvon, 1996, s. 27–28: „Do jaké míry lze tyto metody [tj. vědecké metody pro studium antických textů] považovat za vhodné pro výklad Písma svatého? Pastorační prozíravost Církve dlouho odpovídala na tuto otázku zdrženlivě, protože ony metody, přes své pozitivní prvky, byly často spojeny s postoji odporujícími křesťanské víře.“

¹⁵ Byla publikována 30. září 1943. Český překlad encykliky Jana Merella se nachází v jeho knize *Studium a četba Bible podle encykliky Pia XII. „O časovém podporování biblických studií“*. Praha: V. Kotrba, 1949.

¹⁶ Byla publikována 4. srpna 1879. Český překlad encykliky Václava Hlavatého se nachází v jeho knize *Rozbor filosofie sv. Tomáše Akvinského*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1885, s. V–XLV.

čestný titul „učitele Církve“ (*doctor Ecclesiae*) dalším 34 světcům a světicím –, ale je něčím stálým a neustává ani v dnešní době. Po moudrých a precizních vyjádřeních encykliky *Humani generis* a po výzvě Druhého vatikánského koncilu, aby se studium seminaristů opíralo „o stále platné filosofické dědictví“ (dekret *Optatam totius*, č. 15), je toho svědkem především encyklika *Fides et ratio*. Svátý Jan Pavel II. v ní mimo jiné vyzdvihuje, že Tomášova „filosofie je opravdu filosofie bytí, a nejen pouhého zdání“ (č. 44). Pak kriticky poznamenává: „Jestliže jsem častěji [...] potvrzoval význam nauky ‚Andělského učitele‘ a neustále žádal, aby se chápala jeho filosofie, pak to bylo proto, že ne vždy byly dodržovány směrnice učitelského úřadu s žádoucí ochotou. V mnoha katolických školách v letech po Druhém vatikánském koncilu bylo možno pozorovat v této věci jistý úpadek zaviněný nejen menší vážností, které se dostávalo scholastické filosofii, ale i obecně studiu filosofie vůbec“ (č. 61).

Závěr

Co říci na závěr? Encyklika *Pascendi Dominici gregis* a to, co ji doprovázelo, bývají často hodnoceny velmi negativně. Mnohdy se zdůrazňuje, že boj církevní hierarchie proti modernistům byl málo veden křesťanskou láskou a v nemálo případech bolestně postihl nevinné. I když také zde platí, že je snadné věci soudit a případně odsoudit poté, co se odehrály, a je to mnohem obtížnější, když právě probíhají (jak se říká, „po boji je každý generál“), můžeme s tím do určité míry souhlasit: ovšem jen opravdu „do určité míry“, neboť negativní rysy boje proti modernismu jsou některými autory příliš „přepínány“, až se mohou stávat jakousi „černou legendou“.¹⁷ Ostatně kanonizační proces Pia X. se musel vypořádat s námitkami proti jeho boji s modernismem a vypořádal se s nimi v jeho prospěch.¹⁸

V této souvislosti je také vhodné poznamenat, že svátý Pius X. nebyl rozhodně tím, kdo by s velkým zadostiučiněním exkomunikoval modernisty a pak je ponechal svému osudu. I když s velkou bolestí ve svém srdci a veden jedině povinností svého úřadu chránit víru je exkomunikovat musel, přesto se i poté snažil

je zachránit a pověřoval vhodné osoby – dnes můžeme říci, svaté osoby –, aby s nimi byly v kontaktu a hovořily s nimi: v případě italských modernistů šlo o svatého Luigiho Orione (1872–1940), zakladatele Malého díla Boží prozřetelnosti (*Piccola opera della Divina Provvidenza*),¹⁹ a v případě již zmiňovaného George Tyrrella o blahoslaveného Doma Columbu Marmiona (1858–1923), opata benediktinského kláštera v belgickém Maredsous.

Především je však třeba mít na paměti, že modernismus skutečně bořil základy křesťanské víry a že zákrok církevní autority byl nutný. Bylo třeba hájit „mysl pro víru“ (*sensus fidei*) prostých věřících proti názorům některých myslitelů, kteří ho svými názory uváděli ve zmatek a napa-

Svátý Pius X. pracoval s velkou upřímností a odvahou, veden jedině touhou po pravdě, aby Boží zjevení ve svém podstatném obsahu nebylo znetvořeno.

dali. Toho a také své odpovědnosti v této věci si byl svátý Pius X. velmi jasně – a můžeme dodat, velmi bolestně – vědom.

Při pohledu na dějiny Církve není možné podléhat v duchu modernismu jejich separaci od všeho božského a nevycházet z určitých teologických předpokladů. K nim patří také to, že svátý Pius X. byl jako papež obdarován zvláštním *petrinským* charismatem a jako Církví kanonizovaný světec osvícen sedmým darem Ducha Svatého, takže ve velmi jasném a ostrém světle viděl temnotu a nebezpečí modernismu. Toto dvojí světlo Ducha Svatého (spolu s pomocí solidních teologů) působilo, že jeho reakce v encyklice *Pascendi* byla teologicky fundovaná a především proniknutá pastýřskou moudrostí (*prudentia pastoralis*).

Můžeme tudíž naše hodnocení encykliky *Pascendi* a antimodernistického boje svatého Pia X. vůbec uzavřít výstižnými slovy jeho nástupce na Petrově stolci, dnes již také svatého, totiž Jana Pavla II. Když se v roce 1985 slavilo stopadesáté výročí narození svatého Pia X. a sté výročí jeho

biskupského svěcení, vykonal zvláštní pouť do Benátska po stopách svého svatého předchůdce. Při této příležitosti také slavil v neděli 16. června 1985 mši svatou v Trevisu, při níž o svatém Piu X. řekl: „Zvláště jako papež prožíval svůj pontifikát ‚uprostřed mnoha bojů‘ a jednal s odvahou, často nepochopen a s pláčem, avšak s rozhodnou vůlí zachránit Církve před nebezpečím nauk vzdalujících od integrity evangelia. Pracoval s velkou upřímností, aby ukázal v plném světle záluďné záhyby modernismu, a s velkou odvahou, veden ve svém úsilí jedině touhou po pravdě, aby Boží zjevení ve svém podstatném obsahu nebylo znetvořeno.“²⁰

Duchovním postojem, jaký zaujímáme a máme zaujímat vůči nauce encykliky *Pascendi Dominici gregis* a jejímu potvrzení a rozvinutí následným učením magisteria, je tedy již zmiňovaná „náboženská poslušnost vůle a rozumu“. Můžeme také hovořit o ctnosti učenlivosti (*docilitas*), která nás vede k postoji žáků otevřených pro poučení: učitelem je zde papež a skrze něho a v posledku samotný Ježíš Kristus, samotný Duch Svátý.

P. Štěpán Maria Filip OP

P. Lect. PhDr. Štěpán Maria M. Filip OP, Th.D., vyučující na CMTF UP a na Angeliku v Římě

¹⁷ Srov. Roberto de MATTEI: «Introduzione». In: San Pio X: *Pascendi Dominici gregis: Sugli errori del modernismo*. Siena: Cantagalli, 2007, s. 9–44 [zvláště s. 11], kde se odvolává na vyjádření kardinála Tarcisia Bertoneho, státního sekretáře papeže Benedikta XVI.

¹⁸ Srov. SACRA CONGREGATIO RITUUM: *Romana: Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Pii X: Disquisitio circa quasdam obiectiones modum agendi Servi Dei respicientes in modernismi debellazione una cum Summario Additionali ex officio compilato*. [Civitas Vaticana]: Typis Polyglottis Vaticanis, 1950.

¹⁹ Srov. Michele BUSI – Roberto de MATTEI – Antonio LANZA – Flavio PELOSO: *Don Orione negli anni del modernismo*. Introduzione Annibale Zambarbieri. Milano: Jaca Book, 2002. 376 s. (Già e non ancora, 386).

²⁰ In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II: VIII, 1: 1985 (gennaio-giugno)*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1986, s. 1849–1855 [zde s. 1850–1851].

OTŘESNÁ FAKTA O JUVENILNÍ JUSTICI

Rozhovor s poslankyní MUDr. Jitkou Chalánkovou

Pod záminkou obhajoby práv dítěte stát stále více kontroluje rodiny a mnohem častěji a razantněji zasahuje do jejich života. Chová se jako agresor, proti němuž není žádné odvolání, žádná možnost obrany.

Juvenilní justice jako téma rezonuje mezi lidmi stále intenzivněji, čas od času je aktivně připomeneme i v *RC Monitoru*. Téma, které je nesmírně závažné a které prostupuje společností mnoha směry potichu a zákeřně. Zpravidla pod falešnou rouškou touhy zajistit dětem šťastné a bezpečné dětství. V listopadu se v České republice konaly dvě konference, obě na politické půdě, které posloužily naší redakci jako impuls pro získání rozhovoru na dané téma. První konference se konala na svatého Martina a pojednávala o stavu náhradní rodinné péče v ČR. Druhá pak na vládní půdě a na přání ministra Dientsbiera, a sice na téma dětského ombudsmana. Oslovili jsme paní poslankyni MUDr. Jitku Chalánkovou z TOP 09, která se tématu dlouhodobě věnuje, neúnavně upozorňuje na úskalí, jež jsou připravena skrze řadu aktuálně platných, resp. novelizovaných zákonných norem. Paní poslankyně Chalánková také mj. zkrájí října sama na dané téma uspořádala mezinárodní konferenci, na níž vyprávěly své příběhy rodiny, které o děti skrze institut sociální péče přišly.

Paní poslankyně, jak byste pojem juvenilní justice vysvětlila těm, kteří o něm dosud neslyšeli nebo neví, oč se přesně jedná?

Setkala jsem se s tímto pojmem asi před dvěma lety. Byla jsem varována před nebezpečím odebírání dětí rodičům, jež takto probíhá zejména v severských zemích, Norsku, Švédsku, Finsku, Dánsku, Velké Británii. Zprvu jsem svědectvím o takových činech nemohla vůbec uvěřit. A spolu se mnou i spousta dalších lidí. Začali jsme získávat další informace o konkrétních případech – zatím v oněch zmiňovaných severských zemích. Jde o celý systém! Systém, který je velmi lživě prozrazován ve spoustě legislativních návrhů –

např. v novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, v novele školského zákona, změny se chystají i v zákoně o zdravotních službách. Svě přinesl i občanský zákoník. A zejména jsem sledovala nebývalou aktivitu tzv. odborníků zejména z Velké Británie, případně citování Norska jako vzoru pro sociální politiku ČSSD.

Na základě takové legislativy jsou postupně – za nezájmu či nepozornosti veřejnosti – sledovány všechny (!) rodiny,

Foto: Flickr, Doc List Photography (CC BY-NC-SA 2.0)

zda vychovávají své děti správně. A zda je realizován nejlepší zájem dítěte podle představ úředníků. Rodiny např. ve Velké Británii tak žijí v neustálých obavách, zda něco nekonají nesprávně a zda jim děti nebudou odebrány.

Podle svědectví, která byla doložena například na Konferenci o odebírání dětí v zemích Rady Evropy a souvisejícími lidskoprávními aspekty, jsou tyto postupy přímo strašné. Stát, který by měl hájit základní lidská práva svých občanů, vstupuje často v roli agresora, který děti rodičům prostě ukradne. A není odvolání, soukolí a součinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí se soudy, policií, advokáty a mnohdy i politiky, je nezadržitelná a neprůstřelná.

Rodiče se o své děti soudí většinou marně. To, že první nařčení či obvinění se nijak neprokázalo, nikoho nezajímá. Je třeba děti držet v pěstounské péči tak dlouho, dokud je to jen možné. A protože dětem ubíhá čas jinak než dospělým, tyto situace a poškození psychiky dětí jsou nevratné. O rodičích a jejich základních lidských právech vychovávat své vlastní děti ani nemluvě.

Samozřejmě, že uslyšíme, že je třeba hájit ten nejlepší zájem dítěte – je jasné, že nechat děti týrat nikdo nechceme. Ale takto neprůhledný systém, kdy soudy akceptují informace sociálních úředníků a není proti nim možnost účinné obrany, je prostě zrůdný a snadno zneužitelný.

Které příklady ze zahraničí jsou pro české rodiny varovnými?

V současné době se intenzivně věnuji pomoci českým dětem Denisu a Davidovi Michalákovým, kteří byli doslova ukradeni českým rodičům v Norsku v květnu 2011. Na rodiče bylo podáno z mateřské školky trestní oznámení na podezření z pohlavního zneužívání dětí. Norská služba Barnevern děti rodičům odebrala a umístila je do pěstounské péče. Po prošetření policie trestní oznámení odložila, žádný z rodičů nebyl obviněn. Přesto rodičům děti vráceny nebyly. Rodiče se na nátlak norské sociální služby Barnevern dokonce rozvedli. Otec byl zbaven rodičovských práv, matka smí syny vidět jen dvakrát do roka, nesmí s nimi mluvit česky a nesmí projevit citovou aktivitu. Matka se o děti soudí, všechny instance soudů byly již vyčerpány. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva matka neobdržela. Pouze slyšela z úst paní ministryně Marksové, která nebyla účastníkem řízení, že ESLP nedal rodičům za pravdu. Takový postup vyvolává pochyby o činnosti ESLP.

Navíc na Konferenci 3. října zaznělo, že ESLP v posledních dvou letech v podstatě nerozhoduje v neprospěch Velké Británie a severských států.

Podala jsem od března mnoho interpelací na premiéra České republiky Bohuslava Sobotku, na ministry Marksovou, Dienstbiera, Zaorálka, Válkovou. Jejich podstatou je mé tvrzení podle posledního znění mezinárodního práva soukromého, že pravomoc je českým orgánům dána tím, že rodiče i děti jsou státními příslušníky České republiky, i když mají obvyklý pobyt v zahraničí (místo trvalého pobytu rodiny je v České republice). Protože na tohle tvrzení nechce vláda České republiky reagovat a konat, konají se na podporu návratu dětí petiční akce. Také jsme iniciovali sbírku na pomoc paní Michalákové, protože pomoc advokáta v Norsku je velmi drahá. O děti tedy znovu požádá soud, i když naděje je spíše mizivá – soudě podle jiných případů. V současnosti hrozí, že tyto české děti budou dány v Norsku k adopci do norských rodin. A to jsou oba státy – jak Česká republika, tak Norsko – signatáři Úmluvy o právech dítěte! Vláda České republiky by měla o děti požádat a využít postupu tzv. diplomatické ochrany. Jde o české občany!

Hrozí nebezpečí odebrání dětí českým rodinám v té míře, v jaké se děje dnes v západních zemích?

Hrozí, základy jsou již položeny. Nyní se rozbíhá nabírání pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kteří budou mít za úkol sledovat skutečně všechny děti a všechny rodiny, zda se chovají podle předpisu.

Do České republiky jezdí spousta lektorů z Velké Británie, mnohé jsem slyšela. Jejich cílem je kontrola státu nad rodinami, resp. moc státu nad dětmi. Veřejnost je přitom přesvědčována, že musíme zachránit děti z ústavů. Přitom se jen málokdo byl v tzv. ústavech podívat, jak tam péče vypadá a jaké děti tam vlastně jsou! Je jasné, že ústav nikdo nechce hájit. Ale je třeba pomáhat nemocným a ohroženým dětem tak, aby situace pro ně a jejich rodiče – většina dětí v ústavech rodiče má! – byla co nejlepší. V nutných případech pak samozřejmě je dobré – po diagnostice a potřebném léčení dětí –

děti předat do dlouhodobé pěstounské péče nebo do adopce. Ale nový zákon o sociálně-právní ochraně dětí správné a moudré postupy komplikuje, úředníci často rozhodují jinak. Úřednický.

Pomůže takové rodině (která např. poslala dítě na jazykový pobyt do ciziny a je tam kontaktováno sociálními pracovníky) český konzulát? Spadá dítě v cizí zemi pod českou, či tamní legislativu?

České rodině, které hrozí šikana ze strany sociálních pracovníků v zemích severní Evropy, musí pomoci český stát. Dítě jako občan ČR spadá pod českou jurisdikci!

Foto: <http://www.geograph.org.uk>, Andy F (CC BY-SA 2.0)

Rodina jako ostrov svobody a výchovy je v nebezpečí.

Hrozí jí šikana ze strany úředníků, jejichž cílem je podřízení rodin státu.

V zemích EU jde o vzájemně uznávané rozhodnutí ve věcech vyživovacích, výchovy a dalších. Přesto máme v Anglii odebráno v současnosti 157 dětí z rodin, které se tam usadily pracovně na delší dobu. Sociální pracovníci ČR – obdobně jako ty ze SR – se snaží aktivně zapojit a za rodiny v zahraničí se zaručit, pokud to jde. Mnohdy ale marně. V Norsku je ještě jiný problém, Norsko není signatářem tzv. Haagské úmluvy a s Českou republikou spolupracovat nechce a děti vydat nechce. To je obsahem mé poslední interpelace na ministry Zaorálka a Válkovou.

Proč se stát staví mezi rodiče a děti? Co se tím sleduje?

Je stále více zřejmé, že tyto postupy, kdy se stát, event. komunita, staví mezi rodi-

če a děti, nejsou náhodné. Jde o postupující proces. A cílený – cílem je rozbít klasickou rodinu! Legislativu prosazují marxisté či lidé, kteří (ještě) neprohlédli lstivost záměrů. Rodina jako ostrov svobody a výchovy marxistickým ideologům nejvíc překáží v uskutečňování zvrácených záměrů. Musíme se bránit, každý den a každý na svém místě!

Jaké jsou nejohroženější skupiny?

Nejvíce jsou ohroženi lidé sociálně slabí s problémy s bydlením. Místo aby stát účinně pomohl rodinám v nouzi, mnohem více peněz dává do profesionální pěstounské péče, která také byla ustanovena jako součást soukolí pro realizaci juvenilní justice a kontroly nad rodinami. Případy odebrání a rozdělování dětí jsou už i u nás v České republice. A návrat dětí vlastním rodičům probíhá hodně liknavě. Ohroženy jsou též rodiny křesťanské, které si chtějí uchovat svou svobodu, budou jistě ze strany státu hodně sledovány a šikanovány!

Jak je naše legislativa přesná? Je nějak definováno zanedbání péče? Např. definice tzv. týrání dětí je dle mého soudu velmi široká. Je výchovné odebrání ka-pesného dítěti týráním?

Pokud jde o dohled a předpisy úředníků, je to teorie na papíře. Mnohdy takové předpisy, zvláště při možném zneužití sociálními pracovníky, vzbuzují otázky a nedůvěru. Společnost ztratila hodnoty, které nemusí být napsány na papíře! Evropa ztrácí své křesťanské kořeny, na kterých evropská civilizace dva tisíce let stála. A nebezpečí je opravdu velké! Nebezpečí pádu do chaosu a nové totality – marxistické ruku v ruce s neoliberalismem. Jen právě ty rodiny jako možné kotvy novátorům ještě překážejí!

Jakou roli mají nezisková sdružení podporovaná politickými subjekty typu Linky bezpečí apod.? Co taková sdružení jako LUMOS s J. K. Rowlingovou, které ve Velké Británii patří k otevřeným agenturám pro odebrání dětí a jejich umísťování do pěstounských rodin?

Organizace LUMOS je organizací, která aktivně prosazovala změnu legislativy v České republice směrem k britskému

systemu sociálně-právní ochrany dětí. Předsedkyní správní rady této organizace je právě paní Rowlingová. Organizace je bohatě financována, spolupracuje přímo s naším MPSV. V ČR má aktivní pobočku. Na školeních a seminářích uvádějí účelově nepřesná čísla – například o nákladech na jednotlivé druhy služeb pro ohrožené děti. Předvádějí jen a jen statistiky. Britové si otevřeně myslí, že jejich pomoc potřebujeme. Naše péče o ohrožené děti byla špičková. Ale teď je velmi ohrožená!

Jakou roli v této oblasti má institut profesionální pěstounské péče?

Pěstounská péče na přechodnou dobu, ve srovnání s dlouhodobou pěstounskou péčí, je pro pěstouny finančně podstatně výhodnější. Kromě finanční nerovnováhy je zde ještě jeden aspekt – děti by v PPPD měly být jen krátce a nepředpokládá se navázání citového vztahu mezi těmito pěstouny a dětmi! Jde o prvek v české tradici podle mne nepřijatelný!

Všimla jsem si, že státní politika v oblasti sociální se stále snaží o širší kompetence pro sledování rodin. Z čerstvého vývoje zmíním jen jednu maličkost – děti, které nebudou navštěvovat školní jídelny, budou pod hledáčkem sociálních pracovníků z úřadů proto, aby jim pomohli – aby mohly tyto děti např. dostat finanční příspěvek na zaplacení obědů. Je to dle mého soudu velmi ošidné – jak budou takové rodiny kontaktovány, jak budou kontaktovány děti?

Ano, mohu potvrdit, že pod pláštíkem neustálé sociální pomoci se bere rodině suverenita a svoboda. Společně bychom měli – s pomocí Boží – zákony opravit a chránit rodiny.

Jak se bránit v případě, že jde o zneužití pravomoci sociálními pracovníky? Brání např. nějak katolická církev rodiče z řad věřících – třeba skrze práci center pro rodinu?

Pokud jde o akutní situace, u nás jde pořád spíše o hrozbu. Myslím, že je dobře, když se v případě podezření na neoprávněné odebrání dětí rodiče obrátí na policii, event. na politiky. Někdy ale i ve vlastních rodinách jsou děti ohroženy na životě a zdraví. Proto je tato

problematika tak složitá a zneužitelná. Osobně jsem navštívila právě zástupce České biskupské konference. Představitel Církve jsem informovala o nebezpečí juvenilní justice a požádala je o pomoc.

Existují z pozice zákonodárce vyhlídky na to, že se tento proces zbrzdí, či dokonce zastaví? Jaké jsou trendy v ČR v tuto chvíli a čím jsou inspirovány?

Chystám se přednést v Poslanecké sněmovně návrh, který se týká odebraných

českých dětí Michalákových v Norsku. Součástí předloženého textu a usnesení bude i návrh postupu a požadavků na změny zákonů, které zabrání neoprávněnému odebrání dětí rodičům.

Přípravila Zdeňka Rybová

MUDr. Jitka Chalánková,
česká lékařka a politička,
poslankyně za stranu
TOP 09 za Olomoucký
kraj

DOBRÁ KNIHA ROKU 2014

Vážení čtenáři, váš zájem o anketu nás v redakci potěšil. Všem velice děkujeme za zaslání tipů. V době předvánoční se mohou stát užitečnou inspirací k obdarování blízkých. Vaše zaslání návrhy znamenaly obohacení i pro nás v redakci. Vězte, že každou doporučenou knihu od vás nenecháme nepovšimnutou. Vítěz však může být jen jeden. A v tomto případě je to shodou okolností publikace našeho věrného čtenáře, milého spolupracovníka, pana Ing. Josefa Škrábka *Dějiny osobně prožité a protrpěné*. Panu Ing. Škrábkovi velice gratulujeme! V prvním čísle *RC Monitoru* v novém roce 2015 vám přineseme s autorem rozhovor.

1. místo: Josef Škrábek, *Dějiny osobně prožité a protrpěné*

podtitul: *Příběh nejen česko-německý*

Vydal Zdeněk Susa, Středokluky 2014, 493 str., váz., doporučená cena 320 Kč

Jednou z nejuspěšnějších knih o česko-německé problematice je nesporně „Včerejší strach“ Josefa Škrábka (tři česká a dvě německá vydání). Čtenářsky zvláště přitažlivou částí knihy jsou autorovy osobní zážitky. Tuto memoárovou část Josef Škrábek podstatně rozšířil v této své nové knize. Vzpomíná na dětství syna českého otce a německé matky v předválečném pohraničí, pokračuje protektorátem a poválečnými zkušenostmi – ze studia, z vězení, z amnestie, z práce v továrně, z krátké redakční činnosti a mnoha dalších profesí. Spojuje své osobní zážitky s historickými událostmi a závažnými problémy naší společnosti od první republiky po současnost. „Dějiny osobně prožité a protrpěné“ umožňují nově pochopit mnoho osudových chvil. Škrábek píše velmi srozumitelně i o komplikovaných problémech. Jako by mu osud umožnil nadhled zdola a přehled zevnitř.

2. místo: Gabriele Kuby, *Globální SEXuální revoluce*

podtitul: *Ztráta svobody ve jménu svobody*

Vydalo Kartuziánské nakladatelství, Brno 2014, 416 str., váz., doporučená cena 320 Kč

Publikace analyzuje současnou situaci a příčiny útoků na tradiční rodinu a celou společnost. Knihu by si měli přečíst učitelé, politici, kněží a každý, kdo chce znát jasnou argumentaci v oblasti rodinné etiky, objasňující nebezpečí gender ideologie a homosexuality.

Knihy paní Kuby se snaží otevírat lidem oči, aby viděli a pochopili dnešní vývoj společnosti. Globální sexuální revoluce je tu poprvé představena v souvislostech: myšlenkový průkopníci od dob Francouzské revoluce, obrat od feminismu k gender-ideologii, strategické globální prosazení gender-ideologie v prostředí OSN, EU a národních vlád. Politické znásilnění jazyka, epidemické rozšíření pornografie, zrušení všech morálních norem. Platí to, o čem hovoří podtitul knihy: všechno se nabízí jako svoboda, přitom ale vede k jejímu zničení. „Knihy popisuje současnou kulturní revoluci a společenskou změnu. Ukazuje slepou uličku, do které se dostává naše dnešní společnost a hledá východisko z ní.“

Z dalších tipů pro vás ještě vybíráme knihu Charlese Journeta (nakl. Krystal OP) *O posledních věcech* a publikaci Karmelitánského nakladatelství *Chudobka z Orlických hor* (Životní píseň lásky a oběti stigmatizované Anny Bohuslavy Tomanové) autora Filipa M. Antonína Stajnera.

Z hlasujících jsme vylosovali pět výherců, kterým posíláme malé dárky: Ondřej Chmelíř, Marie Rumlová, Ivana Novotná, Hana Prouzová Kuželová, Petr Novák. Výhercům gratulujeme!

Redakce RC Monitoru

OSTROV KŘESŤANSKÉ CIVILIZACE

Adventní vzpomínky staré ženské

Když je člověk starý, jsou jedním z půvabů Vánoc vzpomínky: jako Středoevropanku mě fascinuje zejména to, jak se mi protínají vzpomínky osobní a rodinné se vzpomínkami na společenské dění.

Už jako malá jsem citově prožívala advent silněji než vlastní svátky. Atmosféra čekání prochnutá zpěvy a hudbou mě zasahovala víc než slavnostní hostina a dárky. A to platí i o vzpomínkách: nepamatuji se na konkrétní dárky, jež jsem dostala jako předškolní a raně školní dítě, ale pamatuji se, jak jsme šli s tatínkem zasněženou Prahou a on mě učil ukrajinskou vánoční „vozveselimsja vsi razom nyini, Christos rodilsja v zemnyj jaskyni: poslydny vikom, stav čolovikom...“ Také si pamatuji, jak jsme šli na nádraží pro stromek, který nám poslali příbuzní, a mezi bednami složenými před skladem jsme objevili krabici plnou kláves: tatínka to tak rozveselilo, že je rozložil do sněhu, až jsme měli celou klaviaturu...

A pak přišel rok 1952: tehdy na Velký pátek otce odvedli a nastala léta Vánoc bez tatínka. Spoléhali jsme, že to není nadlouho: vždyť hned o prvních Vánocích po otcově zatčení (resp. na svatého Mikuláše) byl popraven generální tajemník ÚV KSČ Rudolf Slánský a soudruzi si začali vyřizovat účty mezi sebou. Nemůže to tedy tak dlouho trvat... Inu, mylili jsme se. Trvalo to plných osm let.

Na začátku normalizace jsme už měli vlastní malé děti a vymýšleli jsme pro ně adventní duchovní náplň: tehdy už přišel „do módy“ adventní věnec, převzatý z Německa; sesedli jsme se okolo něho a zpívali staročeské roráty: „Rozkvetla hůl Aro-nova, skončena jest moc satana...“ Zdálo se mi vždycky, že náš dětský pokoj se stává ostrovem křesťanské civilizace uprostřed ušmudlaného, nudného socialismu.

Ve škole se tehdy směly zpívat jen písně o jídle: „Chytil táta kapra, kapra v potoce, budeme mít pěkné bílé Vánoce – hej, hej, dudlaj hej“. Náš nejstarší nám pobaveně

vyprávěl, že jeden spolužák navrhl zpívat „Narodil se Kristus Pán“ – „ale paní učitelka něco zahuhlala a nezpívali jsme to...“

Vánoce posledních let přináší něco jako kulturní obnovu. Školní děti se zase učí vánoční duchovní písně, předvádějí živý Betlém, na Tři krále kráčí Prahou velbloudi králů od východu...

Žel Bohu, nepřátelský vítr fouká z jiné strany. Multikulturní neomarxisté zakazují Betlémy, hvězdy, ba snad i velbloudy: a demokratický Západ ustupuje a ustupuje – výjimkou jsme kupodivu my, postkomunističtí obyvatelé té „druhé Evropy“. Možná je naším úkolem vrátit Západu to, co ztrácí, protože se bojí. My se totiž nebojíme.

Přeju všem požehnané svátky.

Michaela Freiová

Michaela Freiová, publicistka a překladatelka, spolupracovnice Občanského institutu a Res Claritatis

POLITICKÉ TLACHÁNÍ, NEBO SKUTEČNÉ ŘEŠENÍ?

Nejnovější statistické údaje o katolické církvi v Německu jsou dramatické a neměly by být zameteny pod koberec! Skutečně alarmující je dramatický pokles počtu návštěvníků bohoslužeb.

V červenci 2014 zveřejnila Německá biskupská konference klíčové statistické údaje za rok 2013. Jak v Církvi, tak i v celospolečenských médiích se komentáře k této statistice týkají téměř výlučně výstupů lidí z Církve. Počet těch, kteří loni Církve opustili, se zvýšil na 178 805 oproti 118 335 v roce 2012.

To, že byl počet osob opouštějících Církve stanoven za indikátor stavu katolické církve v Německu, má absurdní

souvislosti: z 24,3 milionu nominálních katolíků v Německu jich 0,73 % v loňském roce oznámilo odchod ze společenství plátců církevní daně. To je o 0,24 % více než vloni. K podobným výkyvům (mluvíme o desetínách procenta!) došlo např. v roce 1992 v reakci na zavedení solidárního příplatku, což byl faktor, který nijak nesouvisel s vývojem Církve.

Z hlediska sociologie náboženství je vystoupení z Církve posledním krokem

lidí, kteří již dlouho žijí daleko mimo Církve. O tom, jaké místo zaujímá křesťanství, nebo dokonce Církve v životech těchto lidí, kteří ukončili formální členství v Církvi, to stěží něco vypovídá, a už vůbec nic to neříká o kvalitě a kvantitě církevního života v Německu.

O to více znepokojivé je, že v oficiálním komentáři předsedy biskupské konference zabírá nejvíce místa problematika zvýšení počtu výstupů a středem

analýzy se stala z těchto čísel údajně čitelná „ztráta důvěry a hodnověrnosti“. Jinými slovy: V budoucnu musíme zabránit tomu, aby se děly takové věci jako v Limburgu (což samo o sobě samozřejmě není špatný nápad).

Zakrytí skutečných souvislostí

O něco pochopitelnější je soustředění se na počty lidí, kteří vystoupili z Církve, když zjistíte, že se jedná o opatření sloužící k zakrytí skutečných souvislostí. Opravdová bomba této nejnovější statistiky totiž spočívá v tom, že se návštěvnost bohoslužeb v roce 2013 snížila z 2 861 000 (11,8 %) na 2 603 000 (10,8 %). Za jediný rok se počet katolíků, kteří se přinejmenším každou neděli účastní mše svaté, snížil o více než 250 000, což představuje pokles o téměř 10 %!

Toto číslo je v dějinách katolické církve v Německu téměř jedinečné. Pouze v roce 1976 došlo k podobně drastickému poklesu (z 32,7 % na 29,5 %). Celá dramatickost vývoje návštěvnosti bohoslužeb bude zřejmá, když ji zasadíte do biografických souvislostí. Od narození našeho nejmladšího syna v roce 2000 se počet návštěvníků nedělních bohoslužeb snížil o 1,8 milionu, od narození naší nejstarší dcery v roce 1990 o téměř 3,6 milionu. V rozpětí méně než jedné generace se ke mši svaté obrátilo zády mnohem více lidí, než kolik jich každou neděli bohoslužby navštívuje!

Jak to bude vypadat v budoucnosti

Pokusme se formulovat, jak to bude vypadat v budoucnosti. Podle lidských propočtů budou za 25–30 let takového vývoje poslední neochvějní věřící o nedělích v německých farních kostelech příznačně zpívat: „Nejdražší Ježíši, jsme tu čtyři“.

S tímto dramatickým vývojem kontrastuje oficiální komentář kardinála Marxe: „Mimořádně konstatuji, že zatímco se návštěvnost kostelů v průměru snížila, přesto se v určitých dnech naopak zvyšuje, jak mi kněží hlásí především na Velikonoce a o Božím těle a jak to i já sám zažívám.“ Takže se zřejmě zdálo, že na mnichovské Ludwigstrasse bylo při procesi na Boží tělo o několik lidí více – inu, není tedy všechno úplně špatné.

Foto: Flickr, svet (CC BY-NC-SA 2.0)

„Fixace“ na mši

Jistě lze namítnout, že nedělní návštěvnost bohoslužeb není jediným kritériem blaha či bolesti Církve v Německu. „Fixace“ na mši je podle jistého výkladu projevem přežitého tradicionalistického obrazu Církve. Tomu je třeba namítnout, že mše není jedním z mnoha způsobů realizace křesťanského a katolického života. Podle Druhého vatikánského koncilu je „zdrojem a vrcholem“ veškeré činnosti Církve.

Pokles počtu účastníků bohoslužeb ukazuje na dramatickou ztrátu podstaty církevního života.

Z tohoto kontextu je zřejmé, jak fatální jsou tyto špatné závěry, které se Církev zjevně rozhodla z těchto statistických údajů vyvodit. V žádném případě nelze očekávat nic dobrého, když kardinál Marx otrápaným slangem manažerů a politiků oznámil, že se s ohledem na tyto počty zamýšlí, „jak se nyní a v budoucnu musíme nově vyjadřovat, aby evangelium stále mohlo být slyšeno a prožíváno“.

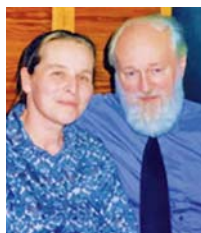
Pokud se Církev bude na svou vnější činnost i nadále dívat takovýmto světským a zároveň světu odcizeným pohle-

dem, místo aby ji chápala od svého jádra („zdroje“), bude každá snaha marná. Když se budeme snažit – a zde naposledy citujeme mnichovského a freisingového arcibiskupa –, „vzbuzovat na všech úrovních důvěru dobrou a přesvědčivou prací“, aniž bychom si kladli otázku, co je na této práci „dobrého“ a „přesvědčivého“, když nevyplývá z živého setkání s Pánem při slavení jeho tajemství, pak bude vše vzhůru nohama a my budeme bojovat s příslovecnými „větrnými mlýny“, což je dozajista – a to i v očích světa – dosti žalostný obraz.

Počet lidí, kteří vystoupili z Církve, vypovídá „pouze“ o působení Církve jako instituce ve společnosti, úbytek návštěvnosti bohoslužeb oproti tomu ukazuje na dramatickou ztrátu podstaty. Pokud se upřímně a čestně nevypořádáme s tímto ohrožením samotného pramene, bude veškerá práce Církve nikoli působením Ducha Svatého, nýbrž pouhým závanem větru a stavbou na písku.

Michael Schäfer
<http://www.kath.net>
Překlad Pavel Štíčka

Dr. phil. Michael Schäfer byl asistentem Katedry Romana Guardiniho na univerzitě v Mnichově (LMU), nyní pracuje v oblasti poradenského řízení

Jak to vidí manželé Prentisovi

Tajemství čistého manželství

Rozmáhající se antikoncepční mentalita ničí lásku, poškozují manželství, děti, společnost. Čistá manželství svítí jako pochodně ve světě zatemněném sobectvím a pohlavní zvráceností.

Na svátek Svaté rodiny, 28. prosince (*Deo volente* – dá-li Pán) budeme s dalšími páry děkovat za požehnaná léta svého manželství a obnovovat své sliby. Za společná léta jsme opravdu vděční; není to žádná prázdná fráze. Když vidíme svět kolem sebe a slyšíme různé příběhy o bídě ve vztazích, o nevěře, o rozpadu manželství a o lidech, kteří žijí všelijak – na hromádce atd., jsme rádi, že nás toho Pán Bůh uchránil.

Někteří by mohli namítat, že jsme se vzali už dávno, kdy bylo všechno v pořádku a lidé měli tradiční představy. Do určité míry je to pravda. Věděli jsme např., že máme žít čistě před manželstvím a začít s manželským životem až po svatbě, ale i mezi našimi vrstevníky začal být tento názor výjimečný. Zlom nastal kolem roku 1968, kdy vypukla v západní Evropě sexuální revoluce; tady přišel morální rozpad s komunismem. Padly staleté normy, a lidé začali žít všelijak.

Na začátku našeho manželství jsme řešili normální počáteční problémy manželského života, učili jsme se vzájemně-

mu přizpůsobování a toleranci. Žili jsme v podstatě stejně jako lidé kolem nás, i když jsme nepřijali všechny způsoby, které se běžně nabízely v médiích. Postupně narůstal mezi námi neklid, nespokojenost a napětí. Nevěděli jsme, že tak jako před manželstvím existuje i čistý způsob života v manželství, i když vypadá jinak. Z Boží milosti jsme v té době objevili nový styl života, který jsme později mohli označit jako čisté manželství. Bylo to prostě něco jiného – nový začátek. Našli jsme vnitřní pokoj, a napětí zmizelo. Náš vztah rozkvetl.

Později, když jsme pozorovali a cítili bolest rozbitých manželství mezi příbuznými a přáteli, a uvědomili jsme si, že je málo lidí, kteří šíří námi poznaný životní styl, rozhodli jsme se do toho jít. Bylo pro nás prostě důležité ukázat lidem lepší cestu. Rozpadlá manželství představují tolik bolesti a nenávisti; trpí především děti. Po sametové revoluci jsme přijali výzvu šířit nový životní styl v tehdejší Československu. Našli jsme „náhodou“ bydlení na Kladně. Od té doby pracu-

jeme v apoštolátu pro čisté manželství v celé zemi. Na Slovensku je mezitím samostatný apoštolát. A jsou okolo nás manželé, kteří se od nás nebo od jiných naučili žít podle tohoto životního stylu. Kdo to jsou? Když uvidíte šťastné a zdravé rodiny s více dětmi, nejspíš o tom budou něco vědět. Říká se, že je to nejpřísněji utajované tajemství katolické církve, že je to něco pouze pro katolíky a z nich pouze pro ty nejhorlivější věřící. To ale není pravda. Je to pro všechny! Když jsme před lety objevili tento způsob života, byli jsme evangelíci! Kdyby býval někdo tenkrát řekl, že se někdy v budoucnosti staneme katolíky, velice bychom se tomu divili. Taková myšlenka nás tenkrát ani nenapadla. K tomu byla ještě daleká cesta, a povídání o tom by bylo na dlouhý příběh.

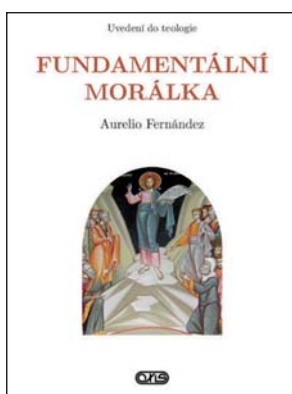
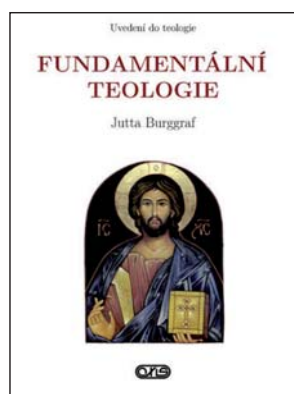
Pokud někdo má zájem poznat cestu k čistému manželství, rádi mu povíme víc.

David a Michaela Prentisovi
zakladatelé a vedoucí české pobočky
organizace Liga pár páru
<http://www.lpp.cz>

Z nabídky nakladatelství AXIS

Axis – spolek pro dobrou literaturu

Internetové knihkupectví: <http://www.knihyaxis.cz>

Jutta Burggraf: Fundamentální teologie

Kniha přibližuje čtenáři přístupným jazykem předmět a metodu fundamentální teologie, jedné z disciplín teologie, která se zabývá „základy“ celé teologické práce: Zjevení Boha člověku a předávání Zjevení v Církvi. Tato disciplína se rodí ze spontánního postoje věřícího: víra hledající porozumění. Jutta Burggraf získala doktorát teologie na Navarrské univerzitě a doktorát z pedagogické psychologie na univerzitě v Kolíně nad Rýnem. Dlouhou dobu byla profesorkou dogmatiky na Navarrské univerzitě. Brož., 136 s., 250 Kč

Aurelio Fernández: Fundamentální morálka

Kniha představuje biblickou doktrínu a učení církevního magisteria ohledně etického jednání věřících. Aurelio Fernández je knězem diecéze Oviedo. Doktorát filosofie získal na univerzitě v Salamance a doktorát teologie na univerzitě ve Freiburgu. V současnosti je profesorem na teologické fakultě v Burgosu a hostujícím profesorem na univerzitě v Mohuči. Brož., 168 str., 250 Kč

Letem světem

Vyšla zpráva o tom, že egyptská vláda opírající se o podporu armády považuje **ateismus za společenskou hrozbu**. Od revolučního roku 2011 se mnoho mladých Egyptanů začalo otevřeně hlásit k ateismu. Znepokojilo to tamní náboženské instituce a ministerstvo mládeže zahájilo kampaň, která vysvětluje nebezpečí ateismu pro společnost. Tato česká zpráva vyzněla kriticky, upozornění na nebezpečí ateismu je podáno jako **nesmysl, ale?**

V Litoměřicích měli lidé možnost podepsat petici proti potratům. Umožnilo jim to občanské sdružení Stop genocidě, které stále navštěvuje města po celé České republice. Nutně potřebujeme probuzení, stále bychom se měli snažit o to, abychom svůj zrak neupínali na věci, které nejsou důležité. **Abychom se mohli probrat z konzumní uspokojenosti a lhostejnosti.** Abychom nezapomněli *myslet*. Protože pak budeme moci i *konat*.

Na říjnovém zasedání čeští a moravští biskupové schválili dokument s názvem: *Soubor doporučení pro používání liturgické hudby při bohoslužbách, zvláště ve vztahu k mládeži*. V hlavních zásadách se lze dočíst, že „liturgický zpěv je součástí aktivní účasti věřících na liturgii, proto je nutné mu věnovat patřičnou pozornost a podporovat ho. **Protože posvátnost liturgické hudby je dána těsným sepětím s liturgickým děním, má všechno – text, melodie i provedení – odpovídat smyslu**

slaveného tajemství, částem obřadu i liturgické době“. Je potřeba kvitovat s povděkem snahu dát řád tomu, co se dnes děje, žel Bohu, leckdy při mších svatých pro mládež, děti, potažmo rodiny. Každý má jistě jinou zkušenost a koneckonců i vkus, budiž však ilustrací realita „kytarovek“, kdy se zpívá s doprovodem alternativních nástrojů všechno možné, ale žalm se často jen recituje. Těžší nápěv?

Koláž: mimi

Větší požadavek na zpěváka? Na hudební doprovod? Máme schválené zpěvníky Hosana doma, zalistovala jsem a našla si píseň před evangeliem: „*Nám radostí jsi, Pane, a já to dlouho nevěděl, snad proto, že jsem neviděl, jak slza v slunci roztávaná, nám radostí jsi, Pane, ty, jsi, Pane, ty...*“ a vedle toho jsem měla po ruce „starý“ kancionál (který je mladé generaci dnes často už neznámou knihou), kde čtu „*Kdo je z Boha, pravil Pán, slovo Boží slyší; má své nitro dokořán a hluk světa*

ztiší. Tak se ztiším dnes i já, před tebou, můj Pane, ať v mé mysli pravda tvá i v den všední plane...“

Časopis *Reflex* přinesl koncem listopadu čtivý rozhovor s Markem Bendou (ODS). Benda v něm upozornil, že „**dnešní evropští liberálové definují nová lidská práva, která ovšem znamenají, že ta původní se rozměňují**“. Právo na rodinu, rodinný život a právo na výchovu dětí se přeměňují na nová dětská práva. Dnes se bohužel dostává na první místo to, aby děti měly co nejlepší sociálně-ekonomické zázemí. Už nesmíte dát svému dítěti ani pohledek. Dochází k zpochybnění rodičů. Nejdál jsou v tom v Norsku a Švédsku. Vidí tam jen jedince, a už ne rodinu. Společnost se ale skládá z entit, například právě rodin, které mají smysl. ... Marně jsem protestoval proti povinným dětským sedačkám a proti povinným helmám, tu na lyžích, tu na kole. To má být snad odpovědnost rodičů, ne? **Bohužel, cesty do pekla jsou dlážděny dobrými úmysly. Něco prochází přes naši sněmovnu, něco přichází z Evropské unie. Většina poslanců pro takové věci hlasuje, protože si myslí, že lidi jsou hloupí.** ... Destrukce rodiny je obrovský problém. Člověk se pak ani nedívá jiným národům, že o naše západní hodnoty nestojí.“ Je to smutné, ale vypadá to, že pan poslanec žije v realitě, kterou dobře známe všichni. -zd-

RC MONITOR SI MŮŽETE OBJEDNAT NA ADRESE:

Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou přibližně 24 Kč, což za rok činí 576 Kč. Periodikum je distribuováno zdarma a jeho vydávání je možné jedině díky zasláným darům. Všem dárcům Pán Bůh zaplatí.

„Kdykoli se člověk v dějinách pokoušel zhasit Boží světlo, nastala tragická údobí poznamenaná násilím.“ (Benedikt XVI.)

Požehnané, milostiplné Vánoce,
radostný nový rok 2015
svým věrným čtenářům přeji
a za přízeň děkuji

pracovníci redakce RC Monitoru

- 21. 12. Ne** 4. neděle adventní
2 Sam 7,1–5.8b–12.14.16, Žl 89, Řím 16,25–27, Lk 1,26–38
- 22. 12. Po** sv. Servul
1 Sam 1,24–28, 1 Sam 2, Lk 1,46–56
- 23. 12. Út** sv. Jan Kentský, kněz
Mal 3,1–4.23–24, Žl 25, Lk 1,57–66
- 24. 12. St** bl. Urban V., papež
2 Sam 7,1–5.8b–12.14.16, Žl 89, Lk 1,67–79
- 25. 12. Čt** Slavnost Narození Páně (zasvěcený svátek)
Iz 52,7–10, Žl 98, Žid 1,1–6, Jan 1,1–18
- 26. 12. Pá** Svátek sv. Štěpána, prvomučedníka
Sk 6,8–10; 7,54–60, Žl 31, Mt 10,17–22
- 27. 12. So** Svátek sv. Jana, apoštola a evangelisty
1 Jan 1,1–4, Žl 97, Jan 20,2–8
- 4. 1. Ne** 2. neděle po Narození Páně
Sir 24,1–4.12–16, Žl 147, Ef 1,3–6.15–18, Jan 1,1–18
- 5. 1. Po** sv. Telesfor, papež a mučedník
1 Jan 3,11–21, Žl 100, Jan 1,43–51
- 6. 1. Út** Slavnost Zjevení Páně (doporučený svátek)
Iz 60,1–6, Žl 72, Ef 3,2–3a.5–6, Mt 2,1–12
- 7. 1. St** sv. Rajmund z Peñafortu, kněz
1 Jan 3,22 – 4,6, Žl 2, Mt 4,12–17.23–25
- 8. 1. Čt** sv. Severin, opat
1 Jan 4,7–10, Žl 72, Mk 6,34–44
- 9. 1. Pá** sv. Julián
1 Jan 4,11–18, Žl 72, Mk 6,45–52
- 10. 1. So** sv. Agathon (Dobromil), papež
1 Jan 4,19 – 5,4, Žl 72, Lk 4,14–22a

- 28. 12. Ne** Svátek Svaté Rodiny
Gn 15,1–6; 21,1–3, Žl 105, Žid 11,8.11–12.17–19, Lk 2,22–40
- 29. 12. Po** sv. Tomáš Becket, biskup a mučedník
1 Jan 2,3–11, Žl 96, Lk 2,22–35
- 30. 12. Út** sv. Evžen, biskup
1 Jan 2,12–17, Žl 96, Lk 2,36–40
- 31. 12. St** sv. Silvestr I., papež
1 Jan 2,18–21, Žl 96, Jan 1,1–18
- 1. 1. Čt** Slavnost Matky Boží, Panny Marie (zasvěcený svátek)
Nm 6,22–27, Žl 67, Gal 4,4–7, Lk 2,16–21
- 2. 1. Pá** Památka sv. Basila Velikého a Řehoře Naziánského
1 Jan 2,22–28, Žl 98, Jan 1,19–28
- 3. 1. So** Nejsvětější Jméno Ježíš
1 Jan 2,29 – 3,6, Žl 98, Jan 1,29–34
- 11. 1. Ne** Svátek Křtu Páně
Iz 55,1–11, Iz 12, 1 Jan 5,1–9, Mk 1,6b–11
- 12. 1. Po** sv. Probus (Pravoslav), mučedník
Žid 1,1–6, Žl 97, Mk 1,14–20
- 13. 1. Út** sv. Hilarius, biskup a učitel církve
Žid 2,5–12, Žl 8, Mk 1,21b–28
- 14. 1. St** sv. Sáva Srbský
Žid 2,14–18, Žl 105, Mk 1,29–39
- 15. 1. Čt** sv. Pavel Poustevník
Žid 3,7–14, Žl 95, Mk 1,40–45
- 16. 1. Pá** sv. Marcel I.
Žid 4,1–5.11, Žl 78, Mk 2,1–12
- 17. 1. So** Památka sv. Antonína, opata
Žid 4,12–16, Žl 19, Mk 2,13–17

Res Claritatis MONITOR – publicistický čtrnáctideník, vydává Res Claritatis. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 2400089111/2010. Šéfredaktor: Zdeňka Rybová. Výkonný redaktor: Mgr. Dagmar Kopecká. Redakční rada: Mgr. Roman Cardal, Ph.D., fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP, Mgr. Radim Ucháč, Mgr. Ondřej Vaněček. Teologický poradce: fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP. Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského č.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.